

Jmt. modt.

12 FEB. 2008

Akt.nr. *21*

RIGSADVOKATEN

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DATO 11. februar 2008

JOURNAL NR.

RA-2008-609-0101

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

+ bilag

SAGSBEHANDLER: IGA

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 1

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Ved brev af 14. januar 2008 (j.nr. 2007-730-0595) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse vedrørende Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Til brug for udtalelsen er samtlige politidirektører og statsadvokater anmodet om eventuelle bemærkninger. De modtagne høringssvar vedlægges i kopi.

Som det fremgår af udtalelserne, er der bred tilslutning til forslagene i betænkningen, idet kun Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager har haft bemærkninger.

Jeg kan herefter meddele, at rigsadvokaturen – der har deltaget i arbejdet i Straffelovrådet – i det hele kan tilslutte sig forslagene i betænkningen.

På rigsadvokatens vegne

Hanne Schmidt

Hanne Schmidt

2007-730-0595

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

Modtaget
01 FEB. 2008
Rigsadvokaten

STATSADVOKATEN

DATO 31. januar 2008

JOURNAL NR.

SA4-2008-609-0019

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSE

SAGSBEHANDLER: KD/TJ

STATSADVOKATEN FOR NORD
OG ØSTJYLLAND

NYHAVNSGADE 9

POSTBOKS 539

9100 AALBORG

TELEFON 98 32 42 00

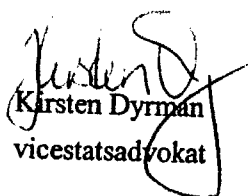
FAX 98 16 39 16

Vedrørende RA- 2008-609-0101.

Ved påtegning af 21. januar 2008 har Rigsadvokaten anmodet om en eventuel udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg har ikke bemærkninger til betænkningen.

På statsadvokatens vegne

Kirsten Dyrman
vicestatsadvokat

ZIGA

SYD- OG SØNDERJYLLANDS **POLITI**

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

23. januar 2008
J.nr.: 3300-10162-00008-08

POLITIDIREKTØR

Modtaget
25 JAN. 2008
Rigsadvokaten

Telefon: 7611 14 48
Lokal: 2000

E-mail: JMM002@politi.dk

Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008, J.nr. RA-2008-6009-0101

Rigsadvokaten har ved skrivelse af 21. januar 2008 udbedt sig en udtalelse vedrørende Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg kan i den anledning meddele, at jeg ikke har bemærkninger til betænkningen.

Med venlig hilsen

Jørgen Meyer
Politidirektør

Midt- og Vestjyllands Politi
Advokatur Personfarlig Kriminal.
Nørreport 1, 7500 Holstebro
Tlf. 96101448 - Fax 96101488

3/164/115

Journalnr.: 4100-10160-00004-08
Dato: 23. januar 2008
Sagsbehandler: 13548

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

Modtaget
25 JAN. 2008
Rigsadvokaten

Vedr. J.nr. RA-2008-609-0101

Jeg skal hermed oplyse, at jeg ikke har bemærkninger til straffelovsrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Med venlig hilsen

Lene Thiel
politiladvokat

Rigsadvokaten

Modtaget
28 JAN. 2008
Rigsadvokaten

10A/25

STATSADVOKATEN

DATO 25.01.2008

JOURNAL NR.

SA1-2008-609-0038

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSE

SAGSBEHANDLER: MKS

STATSADVOKATEN FOR KØ
BENHAVN OG BORNHOLM

JENS KOFODS GADE 1, 3, T
1268 KØBENHAVN K

TELEFON 33 30 73 00

FAX 33 30 73 49

Vedr. J.nr. RA-2008-609-0101.

Ved påtegning af 21. januar 2008 har Rigsadvokaten anmodet om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg har ingen bemærkninger til betænkningen.

Lise-Lotte Nilas
Lise-Lotte Nilas

Københavns Vestegns Politi

Advokatur, Særlige Sager (Ss)
Birkelundsvej 2, 2620 Albertslund
Tlf. 43861448 - Fax 43861441

Journalnr.: 0700-10160-00001-08
Dato: 25. januar 2008
Sagsbehandler: 23027

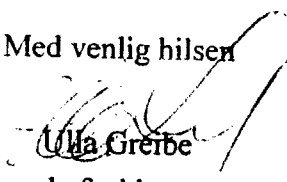
Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

Modtaget
29 JAN. 2008
Rigsadvokaten

Ved brev af 21. januar 2008 (j.nr. RA-2008-609-0101) har Rigsadvokaten anmodet Københavns Vestegns Politi om en eventuel udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om torturbestemmelse i straffeloven.

I den anledning skal Københavns Vestegns Politi meddele, at man ikke har bemærkninger til betænkningen.

Med venlig hilsen

Ulla Grøbe
chefanklager

201
164

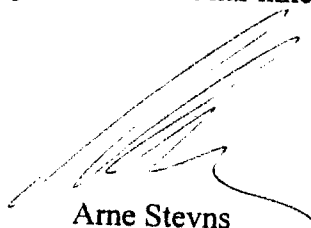
Nordsjællands Politi
Adv. Særlige Sager
Prøvestensvej 1, 3000 Helsingør
Tlf. 49271448 - Fax 49271439

Journalnr.: 0900-10160-00003-08
Dato: 29. januar 2008
Sagsbehandler: 07459

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 Kbh. K

Modtaget
31 JAN. 2008
Rigsadvokaten

Tilbagesendes med bemærkning, at Nordsjællands Politi har ikke bemærkninger til betænkningen.

Arne Stevns
Chefanklager

RIGSADVOKATEN

2008-609 af 1 (11) (31)

2/16A

Modtaget
29 JAN. 2008
Rigsadvokaten

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

STATSADVOKATEN

DATO 29. januar 2008

JOURNAL NR.

SA3-2008-609-0021

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSE

SAGSBEHANDLER: Charlotte Alsing Juul

STATSADVOKATEN FOR MID
VEST- OG SYDSJÆLLAND,
LOLLAND OG FALSTER

JENS KOFODS GADE 1, 3. TV
1268 KØBENHAVN K

TELEFON 33 30 73 50

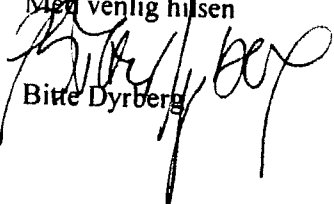
FAX 33 30 73 99

Vedr. Deres j.nr. RA-2008-609-0101.

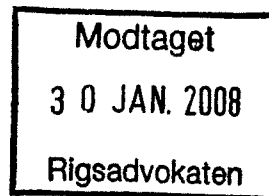
Ved påtegning af 21. januar 2008 har Rigsadvokaten anmodet om en udtalelse senest den 1. februar 2008 om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

I den anledning kan jeg meddele, at jeg ikke har bemærkninger til betænkningen.

Med venlig hilsen

Bente Dyrberg

2/IGA

Tilbagesendes Rigsadvokaten, idet jeg skal bemærke, at jeg er enig med Straffelovsrådet i, at der ikke bør indføres en selvstændig kriminalisering af tortur, men at der i stedet indføres en bestemmelse i straffeloven om, at det ved straffens fastsættelse anses som en skærpende omstændighed, hvis overtrædelse af straffelovens bestemmelser er begået ved tortur.

Politidirektøren i København, den **29 JAN. 2008**

Hanne Bech Hansen

716A/122

MODTAGET
- 1 - 2008
Rigsadvokaten

STATSADVOKATEN

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

DATO 31. januar 2008

JOURNAL NR.

SA5-2008-609-0030

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSE

SAGSBEHANDLER: CS /Generelle sager

STATSADVOKATEN FOR M
VEST- OG SYDØSTJYLLAN

SCT. MOGENSGADE 8
8800 VIBORG

TELEFON 86 62 80 66
FAX 86 60 07 30

Vedr. j.nr. RA-2008-609-0101

Rigsadvokaten har ved en påtegning af 21. januar 2008 anmodet om eventuelle bemærkninger til Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg har ingen bemærkninger til betænkningen.

P. Brødt Jørgensen

Nordjyllands Politi
Juridisk Sekretariat
Jyllandsgade 27, 9000 Aalborg
Tlf. 96301448

2/16A

Journalnr.: 5100-10162-00002-08
Dato: 28. januar 2008
Sagsbehandler: 07827

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

Modtaget
30 JAN. 2008
Rigsadvokaten

Deres RA 2008-609-0101.

Udtalelse vedrørende Straffelovsrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

I anledning af Rigsadvokatens anmodning af 21. januar 2008 bemærkes følgende:

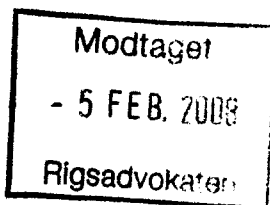
Med den focus på tortur, som det internationale menneskerettighedsværn har opstillet indeholdende forbud mod tortur, og som ved konventioner er ratificeret af Danmark, og idet der internationalt har været rejst kritik af, at Danmark ikke i straffeloven selvstændigt kriminaliserer tortur, er det min opfattelse, at det er mest rigtigt, som anbefalet af Straffelovsrådet, at torturbegrebet indføres i straffeloven, herunder for at markere en skarp afstandtagen fra anvendelsen af tortur, og for, om tortur måtte forekomme, at kunne registrere en sådan anvendelse. Det kan i denne forbindelse tiltrædes, som foreslået i straffelovens § 157 b, at strafskærpsbestemmelsen i § 157 a vedrørende tortur, tillige finder anvendelse når forholdet måtte være begået i forbindelse med udenlandsk eller international tjeneste eller hverv, idet bemærkes, at for det tilfælde anvendelse af tortur måtte påkomme, forekommer denne risiko mig alt andet lige at være mere nærliggende ved international tjeneste fremfor dansk tjeneste.

Eftersom tortur spænder vidt og i forvejen må anses for kriminaliseret ved straffelovens forskellige bestemmelser, kan jeg tiltræde, at torturbegrebet indarbejdes i straffeloven som den foreslåede strafskærpsregel i § 157 a, ligesom jeg kan tiltræde, at der ikke er behov for en ændring af straffelovens bestemmelser om forældelse.

Søren Gade

Søren Gade
chefanklager

+ bilag

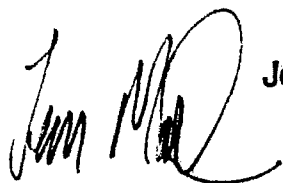

2/151/H5

J.nr. SØK-10167-00006-08
Sagsbehandler: PFI

Tilbagesendes til **Rigsadvokaten**. Jeg har ingen bemærkninger til Straffelovrådets forslag i betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet, København den 1. februar 2008.

Jens Madsen
Statsadvokat

Rigsadvokaten
Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

Modtaget
- 7 FEB. 2008
Rigsadvokaten

STATSADVOKATEN

DATO 06.02.2008

JOURNAL NR.

SAIS-2008-601-0007

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSE

SAGSBEHANDLER: LMP

STATSADVOKATEN FOR
SÆRLIGE INTERNATIONALE
STRAFFESAGER

JENS KOFODS GADE 1
1268 KØBENHAVN K

TELEFON 33 30 72 50
FAX 33 30 72 70
E-MAIL SICO@ANKL.DK
WWW.SICO.ANKL.DK

Vedr. Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven

Ved skrivelse af 21. januar 2008 (RA-2008-609-0101) har rigsadvokaten anmodet om en udtalelse i anledning af Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Helt overordnet synes Straffelovrådets betænkning at reflektere overvejelser om at imødekomme FN's torturkommissions gentagne opfordringer til Danmark om at indføre en torturbestemmelse i dansk strafferet. Som det fremgår nedenfor synes betænkningen på visse punkter, hvor udviklingen er gået videre siden torturkonventionen fra 1984, ikke at møde de udfordringer, som Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager har og vil få, navnlig i forhold til ikke statslige kriminelle set i forhold til Den Internationale Straffedomstol (ICC). Således retter FN's torturkonvention sig mod traditionel myndighedstortur, medens ICC statuten omfatter tortur i bredere forstand begået i forbindelse med forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser.

Straffelovrådet foreslår i stedet for en strafbestemmelse om tortur en bestemmelse om strafskærpelse ved tortur. Der argumenteres for en sådan løsning blandt andet ud fra, at man derved kommer uden om et strengt legalitetskrav til definitionen af tortur.

RIGSADVOKATEN - 2008-609-0101 (6015) (8/2)

Samtidig har man dog foreslået, jf. § 157 a, stk. 2, at indsætte en (snæver) definition af tortur. Den valgte løsningsmodel har to udfordringer:

- 1) Kan man forestille sig, at denne løsning retsteknisk vil forhindre en omfattende procedure omkring fortolkningen af begrebet tortur, og
- 2) Vil en løsning, hvor tortur alene er et strafskærpselselement, betyde, at Danmark kan leve op til komplementaritetsprincippet, jf. ICC statuttens art. 17, stk. 1.a, eller ne bis in idem reglerne i forhold til andre lande, herunder gerningslandene i en sådan grad, at de vil afholde sig fra at anse sig for kompetente til på ny at retsforfølge i sagen.

STATSADVOKATEN

SIDE 2

ad 1) Der er i dansk ret allerede en strafforhøjelsesregel (med samme retstekniske problemstilling) som den her foreslåede i straffelovens § 247, stk. 2, der har ført til en betydelig domspraksis omkring fortolkningen af hvilke personer, der kan være omfattet af bestemmelsen. Da en dom for tortur vil have meget omfattende konsekvenser for gerningsmanden, ikke mindst i de situationer, hvor en dom har udvisningsmæssige konsekvenser, må det antages, at domstolene vil udvise – berettiget – meget stor omhu med afgrænsningen af begrebet tortur. Når det i betænkningen, afsnit 6.1.5.1 bl.a. anføres:

”... En strafudmålingsbestemmelse for torturhandlinger vil endvidere ikke stille krav om samme grad af præcision i forhold til definitionen af torturhandlinger som en egentlig straffebestemmelse, idet legalitetskravet ikke stiller samme krav til graden af præcision ved strafudmålingsbestemmelser som ved egentlige straffebestemmelser. ...”

er det teoretisk korrekt, men vil i denne situation næppe forhindre en argumentation svarende til den, der ville være blevet brugt, hvis det var en materiel strafferegel.

Det forekommer derfor ikke overbevisende, når Straffelovrådet side 10-12 på den ene side argumenterer for, at det ikke vil være praktisk muligt at definere tortur og på den anden side indsætter en definition i forslaget til § 157 a., stk. 2.

Det anføres s. 65, at der er en større klarhed ved en strafudmålingsbestemmelse, idet forbrydelsen henføres til et allerede veldefineret grunddelikt i dansk ret. Det er korrekt, at grunddeliktet er klart, men spørgsmålet er – set i lyset af den internationale udvikling på strafferettens område, om det på den måde reflekteres, at der er tale om en anderledes og klart kvalificeret forbrydelse. Som voldtægt ikke er blufærdigheds-

krænkelser, vold og ulovlig tvang i sammenstød og ligesom røveri ikke kan erstattes af vold plus tyveri, således har torturen – på grund af de særlige omstændigheder, hvorunder forbrydelsen udøves – sin egen, selvstændige karakter – som i stigende grad afspejles i den internationale strafferet. Som eksempel kan henvises til betænkningens s. 57-58, hvor FN's ændrede holdning kan ses i udviklingen i kommentarer til retstilstanden i Sverige.

I øvrigt har ICTR ved appelkammer afgørelse af 30. august 2006 i sagen mod Michel Bagaragaza (case no. ICTR-05-86-AR11bis) stadfæstet en afvisning af at overføre en folkedrabssag fra tribunalen til Norge, idet der i Norge ikke var materielle straffebestemmelser svarende til ICTR statuttens bestemmelser om folkedrab, der kunne finde anvendelse i sagen. Det var således ikke tilfredsstillende, hvis den pågældende var blevet dømt for ordinære straffelovsovertrædelser, selv om alle var enige om, at det ville være muligt at foretage en passende strafudmåling. Se i øvrigt hertil Lars Plum, *Bagaragaza – sagen, der ikke vil finde sin ret eller sorteper i international strafferet*, Tidsskrift for EU-ret og Menneskeret, 2007, nr. 5, s. 271 ff, her s. 272f.

STATSADVOKATEN

SIDE 3

ad 2) Der gælder i forhold til ICC et komplementaritetsprincip, som indebærer, at ICC kun skal påtage sig jurisdiktion i det omfang, medlemsstaten ikke kan eller vil påtage sig at pådømme sagen. Dette antages blandt andet at indebære, at der skal ske pådømmelse for det strafbare forhold efter en korrekt bestemmelse og at der skal udmåles en passende straf. Spørgsmålet er derfor, om en dom i Danmark efter for eksempel straffelovens § 245, jf. § 157 a, med sikkerhed vil forhindre, at ICC i medfør af statuttens art. 17, stk. 1 a, begærer den pågældende overført til fornyet strafforfølgning ved Domstolen.

I dansk ret kendes fra straffelovens § 10 a, stk. 2, litra b, at bl.a. forbrydelser omfattet af straffelovens § 8, nr. 1, kan pådømmes i Danmark, uanset tidligere pådømmelse i udlandet. Begås en voldsforbrydelse mod en dansk embedsmand, da er en eventuel dom for ordinær vold, afsagt i udlandet ikke til hinder for, at den samme sag på ny kan pådømmes i Danmark og nu med den rette strafferetlige subsumtion.

I betænkningen anfører Straffelovrådet s. 71 om bemærkninger om **torturens formål**. Man skal her være opmærksom på, at bestemmelsen på grund af sit særlige formålskrav ikke lever op til ICC statuttens definition af tortur. Dette vil kunne have som konsekvens, at ICC i forhold til den person, der, på grund af det særlige formålskrav i den foreslåede danske bestemmelse, ikke kan omfattes af straffeskærpelsen – kan beslutte, at

sagen bør føres ved ICC med den konsekvens, at den pågældende skal overføres til ICC.

I betænkningens afsnit 6.2.2 behandles spørgsmålet som **strafssubjekterne**. Straffelovrådet fokuserer her udelukkende på FN's torturkonventions afgrænsning til tortur, der "...påføres af eller på opfordring af en offentlig ansat eller en anden person, der virker i embeds medfør eller med en sådan persons samtykke eller indvilligelse".

På dette område har sagerne i statsadvokaturen vist, at virkeligheden ikke længere opererer alene med borgere, der tortureres af myndigheder; den udvikling, der desværre har været indenfor moderne oprør og krigsførelse, gør, at tortur i dag også udføres af personer, der ikke er offentligt ansat eller lignende, navnlig i oprørsbevægelser, terrororganisationer m.v. Dette er reflekteret i ICC statuten og vil efter omstændighederne kunne føre til situationer, hvor Danmark ikke har den nødvendige straffehjemmel til at leve op til statuten. Overvejelserne om private, der medvirker ved offentligt ansatte mv. forbrydelser, afhjælper ikke dette problem.

STATSADVOKATEN

SIDE 4

Forslaget i betænkningen om at støtte sig alene til FN's torturkonvention fra 1984 ved at begrænse tortur til den tortur, der udøves af offentligt ansatte mv. giver vanskeligheder i forhold til ICC statuten, der ikke har den begrænsning og bør derfor nøje overvejes for at undgå at bringe Danmark i en situation, hvor ICC finder, at Danmark ikke kan pådømme en given sag. Der kan blandt andet henvises til den tyske løsning i deres folkeretsstraffelov af 26. juni 2002, § 7, stk. 1. nr. 5.

I forhold til andre lande, herunder navnlig gerningslandet, hvortil det burde være ønskeligt at kunne udlevere personer, der i forbindelse med dom er udvist, er det også væsentligt, at en ny straftrussel ikke fører til, at personen ikke kan udvises i overensstemmelse med dommen.

Til gennemgangen af **retstilstanden i andre lande** skal jeg blot knytte nogle få kommentarer af mere oplysende karakter:

Henvisningen, s. 45 til Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik, nr. 8/2008, side 300, skal rettelig være til nr. 8/2007, side 300.

S. 45 anføres det blandt andet vedrørende hollandsk ret, at der i definitionen af tortur skulle være et krav, om at den udføres af en myndighed. Det er ikke tilfældet. Se her til: *Implementation of the ICC Statute in the Dutch Legal Order*, Göran Sluiter i JICJ

2 (2004), 158–178, navnlig s. 174, hvoraf det fremgår, at den nye internationale straffelov blandt andet afløste en tidligere lov mod tortur, og at man ønskede at leve fuldt ud op til ICC-statutten og en række andre konventioner.

S. 47 anføres om **britisk ret** og the Criminal Justice Act fra 1988, lovens artikler 134-138 bl.a., at sagen mod general Pinochet i 1998 førte til, at Overhuset i sidste instans afviste sagen med den begrundelse, at sagen ikke faldt under britisk jurisdiktion, idet de pågældende forhold var begået inden lovens ikrafttræden i 1988. Overhuset kom netop frem til, at der var jurisdiktion, men kun for de forhold, der var begået efter lovens ikrafttræden i 1988. Sagen blev således kun delvist afvist.

STATSADVOKATEN

SIDE 5

S. 47f omtales **tysk ret**. Tyskland har vedtaget en folkeretsstraffelov af 26. juni 2002 (BGBl.2002 I, S. 2254), der imødekommer den udvikling, der har været i den internationale strafferet, herunder det forhold, at Tyskland har tilsluttet sig ICC.

For så vidt angår spørgsmålet om **forældelse**, betænkningens afsnit 6.3, har jeg tidligere i statsadvokaturens årsberetninger gjort opmærksom på, at de nugældende forældelsesregler, som foreslås opretholdt uændret, har ført til, at efterforskningen er blevet indstillet så snart, det var konstateret, at et eventuelt strafansvar for tortur ville være forældet. Til det af Straffelovrådet anførte skal jeg bemærke, at tortur – navnlig som tortur foreslås afgrænset (til handlinger udført af offentligt ansatte mv.) – ofte ikke vil komme for en dag eller kunne påbegyndes efterforsket før et voldsregime er brudt sammen og en vis stabilitet er etableret i landet. Det har tidligere for anden kriminalitet været anvendt at forhøje den ordinære forældelsesfrist (straffelovens § 93, stk. 2 og 3) eller ændre tidspunktet, hvorfra forældelsesfristen skal regnes (straffelovens § 94, stk. 4).

I kommissoriet til Straffelovrådet, betænkningens s. 6, anføres i pkt. 2, bl.a.

” Efter straffelovens § 93 a, der blev gennemført ved lov nr. 364 af 24. maj 2005 og trådte i kraft den 1. juli 2005, indtræder forældelse ikke, når en lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt. Det betyder bl.a., at strafansvaret for torturhandlinger ikke forældes, i det omfang handlingerne er begået som led i folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser eller aggression og dermed omfattet af Den Internationale Straffedomstols kompetence, jf. statutten for Den Internationale Straffedomstol (ICC-statutten), der er gennemført i dansk

ret ved lov nr. 342 af 16. maj 2001. I øvrige tilfælde er torturhandlinger undergivet forældelse efter straffelovens almindelige regler.”

Imidlertid er folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser ikke i sig selv omfattet af domstolens kompetence, idet der yderligere kræves, at der efter nærmere regler herom besluttes, at den konkrete sag eller situation skal behandles af domstolen. Jurisdiktionsudvalget har derfor med rette i sit forslag til en ny § 8 a i straffeloven antaget formuleringen ”...når handlinger af den pågældende art er omfattet af statuten for Den Internationale Straffedomstol, ...” (betænkning nr. 1488 /2007, om Dansk straffemyndighed, her s. 372). For at en eventuel reference til de forbrydelser, der er omfattet af statuten for Den Internationale Straffedomstol, skal få praktisk betydning er det vigtigt at benytte den af Jurisdiktionsudvalget valgte formulering.

STATSADVOKATEN

SIDE 6

For så vidt angår straffelovens § 93 a og forholdet til folkeretten og andre landes praksis, henviser jeg til Lars Plum i Lars Plum og Andreas Laursen (red.), Enhver statspligt (2007), side 452f, og navnlig note 3.

Med venlig hilsen

Birgitte Vestberg
Birgitte Vestberg

PRÆSIDENTEN FOR ØSTRE LANDSRET

Jmt. Mdt.

- 6 FEB.

Den - 4 FEB. 2008
J.nr. 40A-ØL-1-08

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotholmsgade 10
1216 København K

Justitsministeriet har den 14. januar 2008 (sagsnr. 2007-730-0595) anmodet om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg skal i den anledning udtale, at betænkningen ikke giver anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Anne Berg Jensen

Justitsministeriet
Lovafdelingen

13 2007 NR. 730-0595

Vestre Landsret
Præsidenten

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Jmt. Mdt.
11 FEB. 2008

Handwritten signature/initials

J.nr. 40A-VL-2-08
Den 08/02-2008

Justitsministeriet har ved brev af 14. januar 2008 (Sagsnummer 2007-730-0595) anmodet om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg har forelagt sagen for landsrettens fagudvalg for strafferet og straffeprocess og skal herefter udtale, at landsretten ikke har bemærkninger til betænkningen eller dennes lovforslag.

Med venlig hilsen

Bjarne Christensen

Justitsministeriet
Lovafdelingen

11/2-08

102007-730-0595

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Præsidenten
Domhuset, Nytorv
1450 København K.
Tlf. 33 44 80 00
Fax 33 44 84 88
CVR 21 65 95 09
administration.kbh@domstol.dk
J. nr. 9001.2008.1

Handwritten initials: JER

Dato 7. februar 2008

Ved skrivelse af 14. januar 2008 har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Jeg skal i den anledning på vegne byretspræsidenterne og dommeren på Bornholm oplyse, at betænkningen ikke giver byretterne anledning til bemærkninger.

Der henvises til J. nr. 2007-730-0595.

Med venlig hilsen

Søren Axelsen

Domstolsstyrelsen

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

St. Kongensgade 1 - 3
1264 København K
Tlf. 70 10 33 22
Fax 7010 4455
post@domstolsstyrelsen.dk
CVR nr. 21-65-95-09
EAN-nr. 5798000161184

KSM10118/Sagsbeh. KSM
J.nr. 4101-2008-4.3
Vedr. 2007-730-0595

8. februar 2008

Høring over betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven

Justitsministeriet har ved mail af 15. januar 2008 anmodet Domstolsstyrelsen om bemærkninger til betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Domstolsstyrelsen har ingen bemærkninger til betænkningen.

Med venlig hilsen

Kia Moos

Justitsministeriet
Strafferetskontoret

5. februar 2008
J.nr.: 2008-000-55 / VH 114

RIGSPOLITICHEFEN

Forkontoret
Polititorvet 14
1780 København V.

Telefon: 3314 8888
Telefax: 3343 0000

E-mail:
rigspolitichefen@politi.dk

Jmt. Mdt.
- 8 FEB. 2008

ER

Ved skrivelse af 4. januar 2008 (sagsnr. 2007-730-0595) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Rigspolitichefen har deltaget i Straffelovrådets behandling af spørgsmålet og kan således tilslutte sig forslagene i betænkningen.

Med venlig hilsen

Erik Justesen
vicerigspolitichef

LANDSFORENINGEN AF
BESKIKKEDE ADVOKATER

Jmt. modt.
30 JAN. 2008

→ M46

FORMAND:
HENRIK STAGETORN
ST. STRANDSTRÆDE 21
1255 KØBENHAVN K
TLF. 33 12 46 11
FAX 33 12 84 45
E-MAIL: HS@STAGETORN.DK

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 Kbh. K

SEKRETARIAT:
AMAGERTORV 11, 3.
1160 KØBENHAVN K
TLF. 33 15 01 02
GIRO 735 02 01
E-MAIL: ER@HOMANNLAW.DK

Amagertorv 11
29. januar 2008
ER/bn
Direkte tlf.: 33 36 70 44

Vedr.: Sagsnr. 2007-730-0595. Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Justitsministeriet har med skrivelse af 14. januar 2008 anmodet om Landsforeningens bemærkninger til ovennævnte betænkning.

Denne har været drøftet ved et bestyrelsesmøde den 28. ds.

Bestyrelsen kan tiltræde betænkningens lovudkast.

På bestyrelsens vegne

Elsebeth Rasmussen

Jmt. Mdt.
7 FEB. 2008

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DET KRIMINAL
PRÆVENTIVE RÅD

Odinsvej 19, 2
2600 Glostrup

Tlf. 43 44 88 88
Fax 33 43 01 39

dkr@dkr.dk
www.dkr.dk

Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

Ved et brev af 14. januar 2008 har Justitsministeriet anmodet Det Kriminalpræventive Råd om en udtalelse om ovennævnte betænkning.

Rådet skal i den anledning udtale, at man ikke har bemærkninger til betænkningen.

Der henvises til Justitsministeriets sagsnr.: 2007-730-0595.

Venlig hilsen

Marjun á Lað
Souschef

6. februar 2008

DKR-nummer:
08-131-0058
Sagsbehandler: MAL
Direkte tlf.:
33 91 09 10 lokal nr.
7048
mal@dkr.dk

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Den 8. februar 2008
J.nr. 3.L.8

Om: Straffelovrådets betænkning om en torturbestemmelse i straffeloven (betænkning nr. 1494/2008)

Dansk Røde Kors har den 6. februar 2008 modtaget Straffelovrådets betænkning om en torturbestemmelse i straffeloven til høring. I den anledning skal Dansk Røde Kors udtale følgende:

Det er positivt, at Straffelovrådet foreslår en definition af tortur i dansk ret. Dansk Røde Kors konstaterer imidlertid, at tortur, såfremt Straffelovrådets forslag følges, ikke gøres til et selvstændigt delikt, men i stedet blot vil være en skærpende omstændighed ved strafudmålingen for overtrædelsen af en af straffelovens øvrige bestemmelser.

Det er Dansk Røde Kors' opfattelse, at tortur i sig selv bør kriminaliseres og ikke være betinget af, om der er foretaget andre, efter straffeloven, strafbare handlinger. Signalværdien og klarheden forringes markant såvel i forhold til borgerne her i landet som internationalt, hvis tortur i dansk straffelovgivning kun bliver en strafskærpende omstændighed. Det er vigtigt i en tid med stigende internationalisering, at Danmark sender et klart positivt signal til det internationale samfund ved at kriminalisere tortur i en særskilt straffebestemmelse.

Dansk Røde Kors skal i denne forbindelse fremhæve, at den nationale og internationale udvikling tilsiger, at dansk straffelovgivning generelt indrettes således, at *alle* de alvorligste internationale forbrydelser kriminaliseres direkte i dansk straffelovgivning. Udover tortur kan Dansk Røde Kors f.eks. pege på alvorlige internationale forbrydelser i Genevekonventionerne af 1949 med tilhørende protokoller om beskyttelse af ofre for væbnede konflikter og Statutten for Den internationale Straffedomstol. Dansk Røde Kors har tidligere skrevet til justitsministeren om denne problemstilling, senest ved brev af 12. oktober 2004.

I anledning af Straffelovrådets betænkning om en torturbestemmelse i straffeloven skal Dansk Røde Kors derfor anbefale, at justitsministeriet tager initiativ til en undersøgelse med det formål, at der i dansk straffelovgivning sikres en utvetydig og klar materiel straffehjemmel for de alvorligste internationale forbrydelser, herunder også tortur, da Straffelovrådets forslag ikke sikrer en sådan klarhed. Et sådant initiativ bør omfatte en undersøgelse dels af fordele og ulemper ved at indsætte nye straffebestemmelser i straffeloven, dels muligheden for en speciel lov om straf for internationale forbrydelser. Vi stiller os naturligvis til rådighed med supplerende bemærkninger.

Med venlig hilsen

Preben Sægaard Hansen

Konstitueret generalsekretær

Lands-
kontoret
www.drk.dk

Blegdamsvej 27
Postbox 2800
2100 København Ø
E-mail: info@drk.dk

Telefon: 35 25 92 00
Telefax: 35 25 92 92
Postgiro: 6 44 76 00
CVR-nr.: 20 70 02 11

M40

**amnesty
international**

Dansk Afdeling
Gammeltorv 8-5 sal
1457 København K

Tlf.: 33 45 68 68
Fax: 33 45 68 68
E-mail: amnesty@amnesty.dk
Web: www.amnesty.dk
Giro: 4078470

Jmt. Mdt.
21 FEB. 2008

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

København, den 20. februar 2008.

Høringssvar over Straffelovrådets betænkning nr. 1494 om en torturbestemmelse i straffeloven. (J.nr. 2007-730-0595)

Ved brev af 15. januar 2008 har Justitsministeriet fremsendt Straffelovrådets betænkning nr. 1494 om en torturbestemmelse i straffeloven og anmodet om Amnesty Internationals eventuelle bemærkninger til betænkningen.

Generelle bemærkninger.

Amnesty International har gennem en årrække været fortalere for, at der blev indført en materiel straffebestemmelse om tortur i den civile og den militære straffelov, og ville også fortsat støtte en sådan model.

Tortur er en internationalt fordømt forbrydelse og der bør ikke herske tvivl om, at tortur også i dansk ret er strafbart. Hensynet er først og fremmest til ofrene, og det er derfor helt afgørende, at deres krav på oprejsning og retfærdighed tilgodeses. Der må derfor ikke herske tvivl om, at torturofre, der befinder sig under dansk jurisdiktion, er beskyttet efter regler, der fuldt ud lever op til internationale krav. Desuden er det, efter Amnestys opfattelse, blevet af stigende betydning at sende et klart signal, både i Danmark og til omverdenen, om, at tortur aldrig kan accepteres – heller ikke over for personer, der mistænkes for terrorvirksomhed.

Internationale ekspertkomiteer har gentagne gange opfordret Danmark til at kriminalisere tortur, fordi det ikke har været åbenbart, at alle former for tortur er strafbare ifølge dansk ret. Amnesty har i den forbindelse anbefalet, at man i lighed med Norge indførte en materiel straffebestemmelse. Vi er stadig af den opfattelse, at der ikke er afgørende indvendinger imod en sådan bestemmelse, men at den tværtimod kan være et nødvendigt signal i en tid, hvor der i visse dele af verden er en større accept af tortur.

Amnesty International vil dog ikke afvise, at den af Straffelovrådet foreslåede model vil kunne opfylde FN's Torturkomité's gentagne henstillinger til Danmark om at indføre en egentlig bestemmelse om tortur i straffeloven, eller at Straffelovrådets model rent praktisk og lovteknisk vil indføre en retssikkerhedsmæssigt hensigtsmæssig adgang til at dømme for tortur. Der ses her bort fra spørgsmål om forældelse og om afgrænsningen af personkreds mv., hvor Amnesty International ikke kan støtte rådets forslag, lige som Amnesty finder, at tortur-bestemmelsen bør være en *strafforhøjelsesregel*, og ikke, som rådet foreslår, en *straffeskærpelsesregel*.

Amnesty har mærket sig, at det af Straffelovrådets bemærkninger til udkastet til lovforslag fremgår, at hensigten er en fuld og hel implementering af torturforbuddet i FN's Torturkonvention, herunder at udkastet til lovforslag forudsætter, at alle former for tortur, som er omfattet af FN's Torturkonvention, er strafbare i dag og *fortsat* skal kunne straffes efter den foreslåede torturbestemmelse i samvirke med de eksisterende grunddelikter (materielle straffebestemmelser). Det må forstås på den måde, at hensigten ikke er at indføre en anden - eller smallere - torturdefinition, end hvis man simpelthen havde foreslået en materiel bestemmelse, som var formuleret som en ordret gengivelse af Torturkonventionens artikel 1, om definitionen på tortur.

Amnesty er på den baggrund enig med Straffelovrådet i, at man kan tilgodese flere formål ved at indsætte en formel bestemmelse om tortur – en strafskærpelses- eller en strafforhøjelsesbestemmelse – som anvendes sammen med de materielle straffebestemmelser om trusler, vold, mishandling, ulovlig tvang mv., når der skal straffes for tortur.

En gennemførelse af forslaget vil betyde, at domstolene får mulighed for at kvalificere en given straffelovsovertrædelse som tortur og dermed som særligt strafværdig, og Danmark kan dermed sende et vigtigt signal om, at tortur er uacceptabel og skal modvirkes overalt i verden.

Samtidig vil forslaget sikre en større forudsigelighed i rets anvendelsen og dermed større gennemsigtighed og bedre retssikkerhed for personer, som er tiltalt for tortur. (Amnesty International ville således anbefale, at man ved en eventuel revision af straffelovens regler om terrorhandlinger indførte samme konstruktion, så man kunne undgå de nuværende terrorreglers uhensigtsmæssigt brede formuleringer og strafammer og herunder særligt de meget uklare regler om medvirken).

Konkrete bemærkninger.

Om afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde.

For at sikre, at en ny bestemmelse om tortur anvendes og anvendes rigtigt, bør bemærkningerne til et eventuelt lovforslag komme til at indeholde en klar henvisning til FN's Torturkonvention og til det arbejde, der udføres af den tilhørende komité. Torturbegrebet ikke er statisk og det er helt afgørende, at begrebet fortolkes dynamisk, i tråd med den internationale udvikling.

Det kan dog være hensigtsmæssigt, at der i bemærkningerne til loven gives vejledning om, hvordan man identificerer tortur, herunder eksempler på forskellige former for tvang (herunder de såkaldte forbedrede forhørsmetoder), som kan være tortur – herunder afskæring fra søvn, stærkt lys døgnet rundt, anbringelse i stressende stillinger, høj musik, stærk varme, stærk kulde, water boarding, trusler m.v., og andre torturformer, som er karakteristiske ved ikke at efterlade fysiske mærker på ofret.. Der ses desværre til stadighed eksempler på, at torturbødler "opfinder" nye torturmetoder, der dels ikke efterlader mærker og dels skaber tvivl om, hvorvidt det er tortur eller "moderat fysisk pres". I den forbindelse hilser Amnesty det velkomment, at Straffelovrådet foreslår, at også "skade på legeme eller helbred" uden samtidig smertepåførelse skal omfattes af bestemmelsen

Samtidig er det væsentligt, at et eventuelt lovforslag kommer til at indeholde oplysninger om afgrænsningen mellem ulovlig (uforholdsmæssig) magtanvendelse og tortur. I modsat fald risikerer man, at både anklagemyndighederne og domstole vil holde sig tilbage fra at anvende den nye bestemmelse i sager, hvor der kunne være tale om "mildere tortur".

Det bør derfor søges klarlagt, hvordan afgrænsningen foretages, og gøres klart, at ikke enhver ulovlig, uforholdsmæssig magtanvendelse fra myndighedernes side kan karakteriseres som tortur,

men på den anden side, at ulovlig (uforholdsmæssig) magtanvendelse kan være en overtrædelse af torturforbuddet.

Om forældelse.

Straffelovrådet foreslår i sin betænkning, at spørgsmålet om forældelse af torturhandlinger skal afgøres efter de gældende regler om forældelse, således at det bliver forældelsen for de materielle straffebestemmelser for vold, mishandling mv., der afgør, hvor lang forældelsesfristen bør være. Det vil, bemærker Straffelovrådet, side 39, f.eks. betyde, at tortur, der har karakter af grov vold efter straffelovens § 245, har en forældelsesfrist på 10 år.

Straffelovrådet anfører side 12, at de gældende forældelsesfrister må anses for passende, idet der efter de gældende regler som *altovervejende hovedregel* vil være en forældelsesfrist på mindst 10 år for torturhandlinger. Rådet anfører videre, at længere forældelsesfrister vil være uhensigtsmæssige ud fra hensyn til ønsket om effektiv retshåndhævelse.

Amnesty International er ikke enig i denne del af Straffelovrådets forslag. Spørgsmålet om bevisførelse for torturanklager i sager, som ligger langt tilbage i tiden, må afgøres konkret i de enkelte sager i henhold til retsplejelovens regler, således at anklagemyndigheden fra sag til sag må tage stilling til, om der kan føres tilstrækkelige beviser for tortur til domfældelse af gerningsmanden. At have generelle forældelsesfrister på 10 år alene af denne årsag er ikke hensigtsmæssigt.

Når tortur ikke straffes, bliver den begåede tortur – og straffriheden for den – en forudsætning for fremtidig tortur; og virkningerne af tortur (f.eks. omfattet af straffelovens bestemmelser om vold og mishandling m.v.), rækker dermed videre end de konkrete virkninger på det konkrete offer. Torturen kommer til at præge hele det samfund, som den begås i. Allerede derfor ville det efter Amnestys opfattelse være forkert at sammenligne tortur med (konsekvenserne af) "private" overgreb omfattet af straffelovens voldbestemmelser. Det forekommer derfor ikke velbegrundet at sammenligne tortur med private overgreb omfattet af de samme straffelovsovertrædelser og lade de sædvanlige forældelsesfrister gælde for tortur.

Desuden skal Amnesty International pege på det forhold, at det ofte af praktiske årsager kan tage mange år, inden det bliver muligt for torturofre at indgive anmeldelse mod deres torturbøddel – i hjemlandet eller i det land, som de måtte have taget ophold i efter torturen. Det betyder, at en 10 års forældelsesfrist kan være direkte uhensigtsmæssig og ikke synes at tage højde for den praktiske omstændighed, at det må forventes, at straffesager om tortur som altovervejende hovedregel vil vedrøre tortur begået i udlandet.

Amnesty International skal i den forbindelse henlede opmærksomheden på, at selv om FN's Torturkonvention ikke udtrykkeligt nævner spørgsmålet om forældelsesfrister, så kan en generel ("altovervejende") forældelsesfrist på 10 år komme til at virke som en praktisk hindring i strid med formålet med FN's Torturkonventions artikel 14, som pålægger deltagerstaterne at etablere en procedure, som tillader torturofre og deres familier at søge og opnå oprejsning/erstatning fra de ansvarlige for torturen, uanset hvor torturen er begået. FN's Torturkomité har da også sine anbefalinger til Danmark i anledning af Danmarks 5. periodiske rapport fra 2007 anført, at strafansvaret for torturhandlinger bør være uforældeligt.

Der er efter Amnestys opfattelse heller ikke vægtige hensyn til gerningsmændene bag tortur, som kunne tale for at lade strafansvaret for tortur forældes. Amnesty International skal derfor anbefale, at der indføres en bestemmelse, som siger, at strafansvaret for tortur omfattet af straffelovens § 157a, jf. § .. (den materielle straffebestemmelse) ikke forældes. Retsfølgning af torturbødder bør aldrig være afskåret alene på grund af en formel regel om en forældelsesfrist på 10 eller 15 år.

Om forældelse i forhold til Statutten for Den Internationale Straffedomstol.

Straffelovrådet nævner s. 38-39, at strafansvaret for tortur, der er omfattet af Statutten for Den Internationale Straffedomstol, er uforældeligt, men at strafansvar, der ikke er omfattet af statutten (på grund af gerningstidspunktet, eller fordi gerningslandet ikke har underskrevet statutten) forældes efter de almindelige regler om forældelse.

Amnesty International skal i den forbindelse henlede opmærksomheden på det fremsatte forslag, L 16, om dansk straffemyndighed, hvori der i forslaget til ny straffelovens § 8a, foreslås en udvidelse af dansk straffemyndighed, for så vidt angår handlinger, der efter deres "*art er omfattet af statutten for Den Internationale Straffedomstol.*" På tilsvarende måde skal Amnesty International foreslå en bestemmelse, hvorefter handlinger, som efter deres art ville være omfattet af Statutten for Den Internationale Straffedomstol, ikke forældes.

Om strafskærpelse i forhold til strafforhøjelse.

Straffelovrådet anbefaler, at den nye bestemmelse om tortur i straffeloven formuleres som en strafskærpesregel – det vil sige, at det skal indgå i strafudmålingen som en skærpende omstændighed, at straffelovsovertrædelsen også er udtryk for tortur – men *inden for den for grunddeliktet gældende strafferamme.*

Straffelovrådet beskriver samtidig flere steder i sin betænkning behovet for at signalere over for det internationale samfund, at tortur er en særligt alvorlig forbrydelse og særligt strafværdig. På den baggrund finder Amnesty International det ikke hensigtsmæssigt at formulere forslaget til § 157a som en strafskærpesbestemmelse – som tilkendegiver, at tortur er sammenlignelig med "almindelig" borgerlig kriminalitet – men skal anbefale, at man i stedet indfører en strafforhøjelsesbestemmelse – f.eks. som medfører en forhøjelse af grunddeliktets strafferamme med indtil det halve.

Om den omfattede personkreds. (Gerningspersoner).

Efter forslaget er de personer, som kan retsforfølges for tortur, offentligt ansatte/personer, som virker i embeds medfør. Privatpersoner, som rent praktisk udfører torturen efter opfordring/tilladelse fra en offentligt ansat/myndighedsperson, skal efter forslaget kunne straffes for medvirken til tortur, jf. straffelovens 23. Alle andre kan alene straffes efter de materielle bestemmelser om vold, mishandling mv. uden citat af torturbestemmelsen.

Efter Amnesty Internationals opfattelse er den foreslåede afgrænsning af, hvem der kan begå tortur efter den foreslåede bestemmelse, for smal; og den tager ikke i tilstrækkeligt omfang hensyn til, at det må forventes, at de sager om tortur, som måtte komme i fremtiden, altovervejende vil være sager vedrørende tortur begået i udlandet.

En væsentlig del af den tortur, som begås verden over, begås under borgerkrigs-lignende forhold og andre stridigheder af militser, warlords, paramilitære grupperinger m.v., som ikke ud fra en statsretlig betragtning kan siges at repræsentere nogen statsmagt og dermed heller ikke kan siges at være offentligt ansatte/myndighedspersoner eller virke i embeds medfør, men som ikke desto mindre udøver en de facto-kontrol eller herredømme over et givet lokalområde – ofte forbigående eller for en periode.

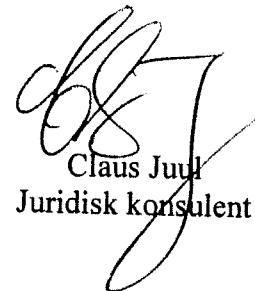
Sådanne gerningspersoner bør også kunne straffes for tortur efter den nye bestemmelse. Amnesty International skal derfor opfordre til, at der indføres en bestemmelse, som siger, at personer, som uden for de i § 157 a, stk. 2, nævnte situation udøver faktisk kontrol med et område og herunder begår de nævnte forhold, skal kunne straffes for tortur på samme måde, som personer omfattet af § 157 a, stk. 2.

Om den omfattede personkreds (ofre) efter forslaget til § 157 a, stk. 2, nr. 3.

Under forslaget til § 157 a, stk. 2, nr. 3, opregnes en række kriterier hos ofrene, en række "følgelsesgrunde", som er med til at definere et givet overgreb som tortur. Amnesty International skal anbefale, at "tilhørsforhold til særlig socialgruppe" tilføjes opregningen, da dette kriterium i praksis ofte være medvirkende årsag til tortur (og genfindes i FN's Flygtningekonventions opregning af asylbegrundende følgelsesårsager).

Med venlig hilsen

Hanne Pilegaard
Chef for Kampagne- og Policy

Claus Juul
Juridisk konsulent

Justitsministeriet
Slotholmsgade 10
1216 København K

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

København, den 7. februar 2008
BSJ/TR/DRJ

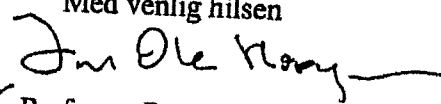
Vedr.: Høringssvar vedr. Straffelovrådets betænkning nr.
1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven

Justitsministeriet har i brev af 14. januar 2008 anmodet RCT om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven. RCT har læst betænkningen med stor interesse. Indledningsvis ønsker vi at udtrykke vores glæde over, at spørgsmålet om, hvorvidt der skal indsættes en torturbestemmelse i straffeloven er blevet grundigt behandlet i den afgivne betænkning, og at Rådet på eget initiativ har valgt at gå videre end kommissoriet foreskriver og også at inddrage spørgsmålet om en ændring af militær straffelov.

Samtidig ønsker RCT dog at beklage Straffelovrådets konklusion om, at det ikke menes at være nødvendigt eller hensigtsmæssigt at indføre en egentlig torturbestemmelse i straffeloven.

RCT vil i det følgende redegøre for, hvorfor vi mener, at det er så vigtigt, at Danmark gør tortur til et delikt i straffeloven. Vi vil således uddybe nogle af de hensyn, der taler for at indføre en sådan straffebestemmelse, herunder grunde, som muligvis ikke er indgået i Straffelovrådets vurdering eller som ikke er blevet tillagt så megen vægt i den endelig afvejning mellem de modstående hensyn (afsnit I). Dernæst ønsker RCT at knytte nogle bemærkninger til definitionen af tortur i den foreslåede strafudmålingsbestemmelse (afsnit II) og til spørgsmålet om forældelsesfristen for torturhandlinger (afsnit III). Sluttelig vil RCT gerne dele en iagttagelse vedrørende sammensætningen af Straffelovrådet (afsnit IV).

Med venlig hilsen

For Professor Bengt Sjulund
Direktør

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

I. Tortur som en straffebestemmelse frem for en strafudmålingsbestemmelse

Tortur: En international forbrydelse og en tvingende folkeretlig norm

Straffelovrådet anfører i betænkningen, at det internationale menneskerettighedsværn indeholder en række forbud mod tortur, og at dette forbud er gjort absolut ifølge internationale og regionale konventioner.¹ Forbuddet mod tortur kan således under ingen omstændigheder fraviges heller ikke i tilfælde af krig eller trussel om krig, terrorisme eller anden nødsituation² (s. 13 ff).

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

RCT ønsker at tilføje, at det er alment anerkendt, at forbuddet mod tortur tilhører folkeretlig sædvane og tilmed har opnået status som en tvingende folkeretlig norm (*jus cogens*), dvs. en retsregel, der er accepteret og anerkendt af folkeretssamfundet som helhed som en retsregel, fra hvilken der ikke tillades nogen fravigelse, og som kun kan ændres ved en senere almindelig folkeret retsregel af samme karakter.³

Torturforbuddet er således placeret øverst i folkerettens regelhierarki – over internationale traktater og "almindelig" folkeretlig sædvaneret - på linje med forbuddet mod folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og slaveri.⁴

Forbuddet mod tortur anses endvidere som en såkaldt *erga omnes* forpligtelse, dvs. en forpligtelse over for det samlede internationale samfund. Alle stater har i forlængelse heraf en retlig interesse i, at forpligtelserne overholdes og derfor kan eventuelle brud på forpligtelserne påberåbes af alle stater.

¹ Torturforbudet fremgår bl.a. af FN's konvention om civile og politiske rettigheder, 1966; Den europæiske menneskerettighedskonvention, 1950, FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, 1984, Europarådets konvention til forebyggelse af tortur, 1983, fem FN specialkonventioner om beskyttelse af særlige grupper eller kategorier af personer; Genève-konventionerne fra 1949 og deres 2 tillægsprotokoller fra 1977 samt de tre internationale for hhv. det tidligere Jugoslavien, 1993, Rwanda, 1994, og den internationale straffedomstol, 1998.

² Jf. bl.a. artikel 15, stk. 2, i EMRK, artikel 4, stk. 2, i ICCPR, samt artikel 2, stk. 2 i FN's Konvention mod Tortur.

³ Jf. definitionen af *Jus Cogens* i Traktatretskonventionens artikel 53. En række afgørelser fra internationale domstole, herunder den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og Straffetribunalet for det tidligere Jugoslavien (ICTY), har bekræftet at forbuddet mod tortur har status af *jus cogens*. Tilsvarende er det opfattelsen blandt langt de fleste forfattere, jf. bl.a. Nigel S. Rodley, *The Treatment of Prisoners under International Law*, 2. Oxford University Press, 2. udgave, 1999, side 74.

⁴ Jf. bl.a. ICTY, Prosecutor v. Anto Furundzija, Trial Chamber Judgement, 10 December 1998, para. 153. <http://www.un.org/icty/furundzija/trialc2/judgement/fur-tj981210e.pdf>

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

International retspraksis vedr. pligten til at indføre særskilte straffebestemmelser om tortur, mv. i national lov

Som anført af Straffelovrådet har FNs komité mod tortur gentagne gange opfordret Danmark til at indføre en egentlig torturbestemmelse i straffeloven med en definition af tortur, som er i overensstemmelse med FNs konvention mod tortur (s. 26).

Selv om FNs konvention mod tortur ikke forpligter staterne til at indføre en specifik torturbestemmelse i national straffelovgivning, så har FNs komité mod tortur i de senere år konsekvent indfortolket et sådant krav i konventionens artikel 4.

Adskillige andre europæiske lande har i forlængelse heraf valgt at indføre en torturbestemmelse. Tortur er således særskilt kriminaliseret i blandt andet Norge, Tyskland, Storbritannien, Frankrig og Spanien.

For Norges vedkommende gjaldt det forud for indførelsen af torturforbuddet, at tortur kunne straffes efter den norske straffelovs bestemmelser om legemskrænkelser, tvang, trusler og misbrug af offentlig myndighed. Som følge heraf fastslog den norske straffelovskommision – ligesom det danske straffelovråd – at der ikke var et behov for en særskilt torturbestemmelse i norsk ret. Det norske Justits- og politidepartement besluttede på trods heraf, at der burde indsættes en særlig torturbestemmelse. Departementer lagde vægt på, at det

"(i)nternasjonalt vil være uheldig om Norge ikke følger torturkomitéens anbefalinger. Dette vil blandt andet være et dårlig signal i forhold til lande, hvor behovet er mer påtrengende for at myndighederne markerer det i klartekst at tortur er uacceptabelt."⁵

Torturforbrydelsens særlige gerningsindhold

Som ovenfor anført er tortur en af de absolut alvorligste menneskerettighedskrænkelser. Tortur består ikke alene af vold, tvang og embedsmisbrug, som har til formål at fremskaffe oplysninger, en tilståelse eller at straffe offeret. Tortur er en dybere stikkende forbrydelse, hvor offerets integritet og værdighed angribes med den virkning, at offeret nedbrydes fysisk og psykisk og risikerer livsvarige mén på krop og sjæl.

Torturforbrydelsen må anses som et forårsagelsesdelikt, hvilket vil sige, at en overtrædelse af gerningsindholdet kræver en handling med dertil hørende følge, således at både handling og adfærd reelt er kriminaliseret.

⁵ Uddrag af Justits- og Politidepartementets høring af 14. juni 2002 om ny straffelov.

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

Et forårsagelsesdelikts fuldbyrdelse indtræder først med følgen, selv om gerningsmanden har foretaget alle sine handlinger.⁶ Der er endvidere til deliktet knyttet nogle objektive og subjektive krav. For så vidt angår torturforbrydelsen betyder det, at torturen først er fuldbyrdet, når gerningsmanden har opnået det tilsigtede formål. For torturforbrydelsen vil de objektive krav omfatte vold, trusler og tvang, etc. hvorimod de subjektive krav dækker over "det mere", som er selve torturens formål, nemlig at skaffe oplysninger eller en tilståelse eller i sidste ende at nedbryde et andet menneske.

Torturforbrydelsens gerningsindhold kan sammenlignes med gerningsindholdet for voldtægt, jf. straffelovens § 216. Her er der både tale om rent objektive krav, som omfatter vold, trussel om vold, anden tvang og samleje, men også et subjektivt krav, som betyder, at selv om de objektive krav er opfyldt, er det ikke sikkert, at gerningsmanden kan straffes for voldtægt.

Det kræves yderligere, at det kan bevises, at gerningsmanden har haft forsæt til alle elementerne i forbrydelsen. Rent subjektivt er det gerningsmandens "vilje", der straffes. Det vil skulle bevises, at gerningsmanden har slået eller truet offeret for at opnå samleje, dvs. at det skal godtgøres på en for retten overbevisende måde, at gerningsmanden er klar over, at han ikke ville have opnået sit mål uden anvendelse af denne pression.

Givet er det, at der kan pålægges en passende streng straf, når torturhandlinger subsumeres under kombinationer af straffelovens forskellige bestemmelser om vold, tvang, misbrug af offentlig myndighed, forbrydelse i offentlig tjeneste eller trusler herom⁷, men med en subsumption af de nævnte paragraffer i straffeloven vil de subjektive krav til torturforbrydelsen ikke blive opfanget. Når man tiltaler og straffer en torturbøddel for vold og tvang jf. straffelovens §244 og §260, vil det svare til at tiltale og straffe en voldtægtsmand for de selv samme bestemmelser, hvis vi ikke havde en selvstændig voldtægtsbestemmelse i den danske straffelov.

Det er svært at forestille sig den situation, hvor man ikke kunne straffe en voldtægtsmand for voldtægt i dagens Danmark. Ikke kun fordi det ville være juridisk forkert, men også under hensyn til det enkelte voldtægtsoffer. Et sådant hensyn gør sig i høj grad også gældende for så vidt angår ofre for tortur. Torturens følger er meget vidtrækkende og langt de fleste ofre vil skulle leve med de fysiske og psykiske følger hele livet. Den skam, man føler som offer for tortur, og hele "det mere" der ligger i torturgerningen, som indebærer at nedbryde et menneske både fysisk og psykisk, taler for at man tager et særligt hensyn til disse ofre.

⁶ Knud Waaben, *Strafferettens Almindelige Del I, Ansvarslæren*,
⁷ Frederik Harhoff, *Juristen*, nr. 1, 2000.

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk
SE-No 69 73 51 18
Giro BG Bank No.
1199-0007383940
Den Danske Bank No.
4310-4310821209

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

Hvilke forbrydelser kvalificerer til signallovgivning?

De seneste år er der i Danmark indført straffebestemmelser på områder, hvor den pågældende forbrydelse allerede ville kunne straffes efter de gældende bestemmelser i straffeloven og hvor der ikke foreligger en folkeretlig forpligtelse hertil. Dette omfatter bestemmelser om terrorisme i § 114, menneskehandel i § 262a og kvindelig omskæring i § 245a.

For så vidt angår bestemmelserne om terrorisme og menneskehandel har bl.a. vedtagelsen af en EU-rammeafgørelse ligget til grund for beslutningen om at indsætte en egentlig straffebestemmelse. Ligesom det følger af en lang række internationale konventioner såsom FNs Torturkonvention, er der i rammeafgørelsen alene pligt til at sikre, at forbrydelsen er strafbar i national lovgivning. For så vidt angår kvindelig omskæring følger det af FN's konvention af 20. november 1989 om børns rettigheder (Børnekonventionen), at deltagerstaterne skal tage alle effektive og passende foranstaltninger for at afskaffe traditionsbundne ritualer, som er skadelige for børns sundhed. Der er ingen pligt til at sikre, at forholdene er strafbare i national ret. For så vidt angår terrorisme og menneskehandel følger det af forarbejderne til de enkelte lovforslag, at disse forbrydelser faktisk allerede var strafbare efter de dagældende bestemmelser i den danske straffelov:

Lov nr. 378 af 6. juni 2002 - Indsættelse af § 114 (terrorismebestemmelsen) i straffeloven

"Rammeafgørelsens artikel 1 forpligter medlemsstaterne til at kriminalisere en række forsætlige handlinger som terrorhandlinger. De opregnede handlinger er alle strafbare efter gældende dansk ret. Foretages en af de i artikel 1 opregnede handlinger på en måde, som må karakteriseres som terrorisme, fordi gerningsmanden har haft til hensigt at forstyrre samfundsordenen, indgår dette moment i straffens fastsættelse, jf. straffelovens § 80.

Bestemmelsen i rammeafgørelsens artikel 1 må imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse anses at indebære en forpligtelse for medlemsstaterne til særskilt at kriminalisere terrorisme. Som følge heraf indeholder lovforslaget i § 1, nr. 4, et forslag til en ny særskilt »terrorismeparagraf« i straffelovens § 114."⁸

⁸ L 35 (som fremsat): Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. (Gennemførelse af FN-konventionen til bekæmpelse af finansiering af terrorisme.

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

Lov nr. 380 af 6. juni 2002 – Indsættelse af § 262a om menneskehandel i straffeloven

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

"Justitsministeriet finder endvidere, at den danske straffelovgivning lever op til kravene i EU-rammeafgørelsen om at kriminalisere menneskehandel. Imidlertid følger det af rammeafgørelsens artikel 3, at medlemsstaterne skal sikre, at strafmaksimum for menneskehandel under en række nærmere opregnede skærpende omstændigheder er mindst 8 års fængsel.

*Sammenfattende betyder det anførte, at en dansk gennemførelse af rammeafgørelsen vil kræve en lovændring for så vidt angår strafferammen for menneskehandel."*⁹

Det er Straffelovrådets opfattelse, at torturhandlinger vil kunne straffes efter de gældende bestemmelser i straffelovgivningen. De handlinger, som Danmark ifølge folkeretlige konventioner mv. om tortur er forpligtet til at kriminalisere, er således allerede strafbare efter straffelovens bestemmelser om vold, frihedsberøvelse, ulovlig tvang, trusler og forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv, mv.

RCT skal hertil bemærke, at dette også tilfældet for så vidt angår terrorisme, menneskehandel og kvindelig omskæring og alligevel har man fra dansk lovgivers side valgt at indsætte selvstændige straffebestemmelser i straffeloven. Begrundelsen herfor kan findes i forarbejderne.

Til støtte for en selvstændig terrorismebestemmelse i straffelovens § 114 anføres:

"Et af initiativerne er indsættelsen af en særlig terrorismeparagraf i straffeloven. En lang række af de forbrydelser, der typisk betegnes som terrorhandlinger, straffes i dag efter særskilte bestemmelser i straffeloven. Således vil f.eks. drab blive straffet efter straffelovens § 237, uanset hvad gerningsmandens motiv for handlingen har været. Regeringen ønsker i højere grad at signalere, at terrorisme i alle dens former er uacceptabel i et demokratisk samfund. Med lovforslaget foreslås derfor, at der i straffeloven indsættes en terrorismeparagraf, der indeholder en definition af begrebet terrorisme. Bestemmelsen omfatter meget alvorlige

gennemførelse af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1373 (2001) samt øvrige initiativer til bekæmpelse af terrorisme m.v.) med bemærkninger fremsat 13. december 2001.

⁹ L 118 Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven. (Skærpelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsættelig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel m.v.) med bemærkninger fremsat 26. februar 2002.

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

forbrydelser, der begås for at forstyrre samfundsordenen og skræmme befolkningen, og det foreslås derfor, at strafmaksimum fastsættes til fængsel på livstid. Bestemmelsen skal samtidig gennemføre EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme."¹⁰

Til støtte for en selvstændig bestemmelse om menneskehandel i straffelovens § 262a anføres:

"Justitsministeriet foreslår derfor, at der indsættes en ny bestemmelse i straffeloven, der omhandler alle aspekter af handel med mennesker og den udnyttelse, der ligger bag. Hensigten er ikke at kriminalisere nye forhold – det vil sige forhold, der ikke allerede er omfattet af bl.a. straffelovens §§ 228, 260 og 261. Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at en særlig bestemmelse om menneskehandel vil kunne bidrage til at styrke det strafferetlige værn mod de alvorlige krænkelse af de forurettedes personlige frihed, som menneskehandel udgør. Der er således også en vis signalværdi forbundet med indsættelsen af en særlig bestemmelse om menneskehandel i straffeloven."¹¹

Til støtte for en selvstændig bestemmelse om kvindelig omskæring i straffelovens § 245^a anføres:

"Kvindelig omskæring er således et særdeles alvorligt indgreb, som der efter regeringens opfattelse på det kraftigste må tages afstand fra."¹²

Henset til, at tortur som ovenfor anført er en af de groveste internationale forbrydelser, for hvilken der gælder en folkeretlig pligt til at kriminalisere og som i høj grad må siges at være uacceptabel i et demokratisk samfund under det RCT, at man ikke ser et behov for at indføre en egentlig torturbestemmelse i straffeloven.

Definitionen af tortur

Straffelovrådet anfører, at definitionen af tortur i Torturkonventionens artikel 1, stk. 1, er kompliceret og indeholder en række begreber, hvis nærmere indhold ikke er klart fastlagt. Det er således ikke entydigt fastlagt, hvad der ligger i begreberne stærk fysisk eller mental smerte eller lidelse.

¹⁰ Jf. note 8 ovenfor.

¹¹ Jf. note 9 ovenfor.

¹² L. 183. Forslag til lov om ændring af lov om straffeloven og udlændingeloven. (Kvindelig Omskæring) med bemærkninger. Fremsat den 12. marts 2003.

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 København K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

RCT forstår ikke Straffelovrådets bekymring for så vidt angår en nærmere afgrænsning af begreberne i Torturkonventionens definition af tortur i artikel 1. RCT anerkender imidlertid, at det i en lang række tilfælde kan være svært at fastlægge, om der er tale om tortur eller ej. Dette vil bero på en konkret afvejning i hvert enkelt tilfælde.¹³

For så vidt angår, hvad der ligger i begreberne stærk fysisk eller mental smerte eller lidelse findes en righoldig retspraksis fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) og FNs Torturkomité samt udtalelser fra FN særlige Rapporteur på torturområdet. EMD har især lagt vægt på fire kriterier ved bedømmelsen af, om der er tale om stærk fysisk eller mental smerte eller lidelse: 1) varighed; 2) intensitet, 3) fysiske og psykiske mén samt 4) offerets køn, alder og helbredstilstand.¹⁴ FNs Særlige Rapporteur har i en rapport opregnet en ikke udtømmende liste over de gerninger, som vil være omfattet af artikel 1 i FNs torturkonvention.¹⁵

DK som foregangsland i den internationale indsats mod tortur

Straffelovrådet anfører, at en egentlig straffebestemmelse vil være en understøttelse af Danmarks internationale indsats mod tortur (s. 58f).

RCT er helt enig i denne vurdering og ønsker at understrege den store betydning, som Danmarks internationale indsats mod tortur har haft både for den internationale normdannelse og for implementeringen af de menneskeretlige konventioner i adskillige lande verden over. Den danske stat betragtes med rette som et af verdenssamfundets centrale aktører i bekæmpelsen af tortur både på multilateralt og bilateralt niveau. Mange stater vender derfor blikket mod Danmark, når de skal søge råd og vejledning om, hvorledes de bedst bekæmper tortur.

Når RCT og andre danske organisationer rådgiver fremmede stater om, hvorledes man mest effektivt kommer torturen til livs pointerer vi altid vigtigheden af at kriminalisere tortur i national straffelovgivning. Dette er ikke alene en forudsætning for retsforfølgning af de formodede gerningsmænd og for oprejsning til ofrene, men det bidrager også til at forebygge torturen. Da Danmark er kendt som et mønsterland på "torturområdet" spørger disse stater ofte, hvorledes vi har udformet vores straffebestemmelse om tortur. Her kan RCT kun oplyse, at Danmark ikke har en egentlig torturbestemmelse, da det ikke menes at være nødvendigt hverken af retlige eller politiske grunde, såsom for at signalere, at tortur er uacceptabel i et demokratisk samfund.

¹³ Ahcene Boulesbaa, *The UN Convention against Torture and the Prospects for enforcement*, Martinus Nijhoff Publishers, 1999, s. 18.

¹⁴ Ireland vs. UK, 1978

¹⁵ E/CN.4/1986/15, para. 119

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

Der er ingen tvivl om, at såfremt Danmark havde en klar og utvetydig straffebestemmelse om tortur, som levede op til kravene i FNs konvention mod tortur, ville dette kunne fremme kriminaliseringen af tortur i andre stater, herunder i mindre demokratisk sindede stater, hvor der er et udtalt behov for at få indført et udtrykkeligt forbud mod tortur.

Relevansen af en torturbestemmelse i dansk ret

Som udgangspunkt må spørgsmålet om, hvorvidt en given handling bør kriminaliseres eller ej blandt andet bero på en konkret vurdering af, hvorvidt det ville være relevant i den givne kontekst. Dog er visse handlinger hævet over relevanskriteriet, fordi de tilhører kategorien af internationale forbrydelser, som er universelt forbudte og fordømte. Tortur må siges at være en sådan forbrydelse dels pga. sin høje placering i folkerettens regelhierarki, dels fordi det er alment anerkendt, at tortur til enhver tid er uacceptabel. Som udtalt af en amerikansk domstol så er torturbøddlen – ligesom slavehandleren og før ham piraten – en fjende af hele menneskeheden (*hostis humani generis*).¹⁶

Af disse årsager burde det således ikke være nødvendigt for lovgiver at vurdere, hvorvidt det er relevant at kriminalisere tortur i Danmark. Hvis man alligevel ønsker at skele til, om den pågældende forbrydelse har relevans i en dansk sammenhæng, så taler udviklingen siden 11. september 2001 sit klare sprog. Siden denne skelsættende begivenhed har Danmark været "vidne" til ulovlige fangeoverførsler, hvor terrorismistænkte overføres til regimer i Mellemøsten, hvor de interneres og underkastes hårdhændede forhørsmetoder (*extraordinary renditions*). Spørgsmålet om, hvorvidt sådanne brud på torturforbuddet har fundet sted i dansk luftrum eller i danske lufthavne undersøges netop i disse dage af den danske regering.

Risikoen for et terrorangreb her i landet har også vakt diskussionen til live om, hvorvidt det er acceptabelt at anvende tortur i den såkaldte "tikkende bombe" situation. En stigende del af den danske befolkning er tilhænger af, at tortur burde lovliggøres i sådanne ekstreme situationer for at afværge en overhængende fare og redde menneskeliv. Al erfaring – bl.a. fra Israel - viser imidlertid, at den såkaldte "tikkende bombe" situation er en hypotetisk konstruktion, som kun sjældent eller aldrig opstår i praksis.

Danmark har i de senere år i flere tilfælde været modtagerland for flygtninge eller asylsøgere, som efter indrejse eller opholdstilladelse har vist sig at være skyldige i torturforbrydelser i deres hjemlande. Såfremt Danmark ikke lovligt kan udlevere sådanne personer til retsforfølgning i deres hjemlande kræver folkeretten at de retsforfølges i Danmark.

¹⁶ Jf. *Filartiga v. Pena-Irala*, 630 F.2d 876 (2nd. Cir. 1980). Se også ICTY, *Prosecutor v. Anto Furundzija*, Trial Chamber Judgement, 10 December 1998, para. 147.

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tél +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk
SE-No 69 73 51 18
Giro BG Bank No.
1199-0007383940
Den Danske Bank No.
4310-4310821209

Behovet for at indskærpe det absolutte forbud mod tortur ved at indføre egentlig torturbestemmelse i straffeloven synes således større i dagens Danmark end nogensinde før i nyere tid.

II. Definitionen af tortur i den foreslåede strafudmålingsbestemmelse

Straffelovrådet foreslår, at der indføres en strafudmålingsbestemmelse med en definition af tortur, der tager udgangspunkt i definition af tortur i artikel 1 i FNs konvention mod tortur (s. 69 ff).

RCT skal hertil bemærke, at den foreslåede definition af tortur afviger fra FNs definition på flere punkter.

For det første er formålet med tortur defineret snævrere af Straffelovrådet, idet man foreslår en udtømmende opregning af torturens mulige formål. Den foreslåede præcisering bidrager uden tvivl positivt til at fastlægge grænserne for torturhandlinger, men samtidig afskærer man en række andre potentielle eller aktuelle bevæggrunde. Til eksempel kan nævnes, at tortur i en lang række lande udøves overfor socialt marginaliserede og udstødte personer eller grupper som en form for social kontrol. Dette gælder f.eks. torturen af gadebørn, kasteløse og bandemedlemmer. RCT vil foreslå, at man udstrække torturens formål til en udtømmende opregning af de mulige formål.

For det andet adskiller den foreslåede personkreds sig fra konventionens personkreds. Straffelovrådet foreslår at indskrænke personkredsen, idet private, der handler på opfordring af en embedsperson eller med dennes samtykke eller indvilligelse falder udenfor definitionen. Disse menes i stedet at være omfattet af straffelovens bestemmelse om medvirken i § 23.

I lyset af den stigende privatisering af sikkerhed og retshåndhævelse på internationalt plan, herunder vestlige landes brug af private fangevogtere og sikkerhedsværn, mv., er det bekymrende, at man ikke medtager denne persongruppe i selve definitionen af tortur.

III. Forældelsesfristen for torturhandlinger

Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for at indsætte en forlænget forældelsesfrist for torturhandlinger.

RCT finder derimod, at der er tungtvejende argumenter som taler for, at torturforbrydelsen gøres uforældelig.

Torturkonventionen behandler ikke spørgsmålet om forældelse af strafansvaret for tortur. Det følger imidlertid af praksis fra FNs komité mod

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

REHABILITERINGS- OG
FORSKNINGSCENTRET
FOR TORTUROFRE

REHABILITATION AND
RESEARCH CENTRE
FOR TORTURE VICTIMS

tortur, at tortur er en uforældelig forbrydelse. FNs Torturkomité har netop i sine konklusioner og anbefalinger til Danmark i forbindelse med eksamination af Danmarks 5. periodiske rapport til CAT i 2007, anført, at torturhandlinger i kraft af deres alvorlige karakter bør være uforældelige.¹⁷ I den forbindelse har man fra CATs side direkte anbefalet Danmark at sikre, at alle former for tortur bliver gjort uforældelige i den danske straffelov. Tilsvarende har FNs Tribunal for det tidligere Jugoslavien anført, at der ikke for tortur bør gælde nogen forældelsesfrist.¹⁸

RCT finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at retstilstanden for indeværende betyder, at tortur kun er uforældeligt, hvis den medfører offeret død eller kan betegnes som en krigsforbrydelse eller en forbrydelse mod menneskeheden som defineret i Statutten for den Internationale Straffedomstol, jf. straffelovens § 93 a¹⁹, mens "almindelige" torturhandlinger vil være omfattet af straffelovens almindelige regler om forældelse. Det nuværende retstilstand indebærer, at den selv samme torturhandling vil være uforældelig, hvis den foregår under en væbnet konflikt, mens den vil være forældelig, hvis den finder sted i fredstid. Torturens folkeretlige særstatus gør imidlertid, at alle former for tortur burde være uforældelige.

Straffelovrådet nævner endvidere de sager som Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager har måttet opgive på grund af forældelse og det er ikke Straffelovrådets vurdering, at en ændring i forældelsesfristen ville have haft betydning for netop disse sager. Som Straffelovrådet antyder er disse sager forbundet med en lang række bevisproblemer.

RCT er enig med Straffelovrådet i, at der er en lang række bevismæssige problemer forbundet med "internationale" tortursager, men om der er et bevismæssigt grundlag for at rejse tiltale eller ej er i princippet underordnet i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt der bør gælde en forældelsesfrist for tortur. Såfremt der kan føres bevis i en sag om tortur mod en bøddel, som befinder sig på dansk jord, må det ikke ske, at en sådan sag er forældet. Danmark må ikke blive et fristed for torturbøddler.

IV. Straffelovrådets sammensætning

RCT har bemærket Straffelovrådets sammensætning og glæder sig over den brede ekspertise af meget høj faglig standard, der er repræsenteret i Rådet. Samtidig undrer det dog RCT, at man har valgt ikke at inddrage folkerets- eller menneskerettighedseksperter, da spørgsmålet om, hvorvidt Danmark bør indføre en egentlig torturbestemmelse berører centrale dele af folkeretten og internationale menneskerettigheder.

¹⁷ CAT/C/DNK/CO/5, 16. maj 2007.

¹⁸ IT-95-17/1-T, 10 December 1998. para. 175.

<http://www.un.org/icty/furundzija/trialc2/judgement/fur-tj981210e.pdf>

¹⁹ Lov. Nr. 342 af 16. maj 2001 om den International Straffedomstol

RCT
Domus Parker
Borgergade 13
P.O. Box 2107
DK-1014 Copenhagen K
Tel +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10
E-mail rct@rct.dk
www.rct.dk

SE-No 69 73 51 18

Giro BG Bank No.
1199-0007383940

Den Danske Bank No.
4310-4310821209

D A N S K R E T S P O L I T I S K F O R E N I N G

Til
Justitsministeriet
Lovafdelingen
Sagsnummer 2007-730-0595
jm@jm.dk

den 8. februar 2008

Dansk Retpolitisk Forening (DRF) skal indledningsvis tilslutte sig tanken bag høringen over Straffelovrådets betænkning, nemlig at der indføres en særskilt bestemmelse vedrørende tortur i den danske straffelov – og i øvrigt også, som henstillet af Straffelovrådet ("SLR") til overvejelse – i den militære straffelov.

DRF bemærker dog, at spørgsmålet om anvendelse af oplysninger opnået ved tortur (såkaldt "torturhæleri") ikke indgår i Straffelovrådets kommissorium (bet.s.49). Dette finder DRF beklageligt. Man henstiller, at dette spørgsmål tages op til grundig behandling i forbindelse med udarbejdelse af et evt. lovforslag om tortur.

Det fastslås (bet. s. 14 og s. 58), at FNs Torturkonvention indeholder en egentlig pligt for de kontraherende stater til at kriminalisere tortur. Dette kriminaliseringskrav er absolut, dvs. at ikke en gang nationale nødsituationer kan legitimere en undtagelse. FNs Torturkomité ("CAT") har da også anbefalet deltagerlandene at indføre en særlig bestemmelse om tortur i straffeloven (senest over for Danmark ved anbefaling af 16. maj 2007, bet.s.26), og det har Norge så også tilsluttet sig. Desuden har komitéen anbefalet Danmark at revidere forældelsesreglerne, således at torturhandlinger kan blive efterforsket, retsfulgt og straffet uanset, hvornår handlingen er begået (bet.s.27). SLR fremhæver imidlertid, at hverken Torturkonventionen eller de øvrige internationale instrumenter, Danmark har tilsluttet sig, herunder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, forpligter deltagerlandene til at udforme kriminaliseringen på en bestemt måde eller indføre en bestemt definition af tortur (s.58).

DRF finder, at der i betænkningen argumenteres overbevisende for indførelsen af en særskilt straffebestemmelse om tortur.

Blandt SLRs argumenter for indførelse af en særskilt bestemmelse, der kriminaliserer tortur (s.58 ff) kan fremhæves:

- 1) at tortur er en særligt alvorlig forbrydelse, der ofte går ud over værgeløse ofre
- 2) At en egentlig straffebestemmelse om tortur vil virke understøttende for den internationale indsats mod tortur og vise, at Danmark tager torturhandlinger meget alvorligt
- 3) At en torturbestemmelse, der er udformet i overensstemmelse med definitionen i Torturkonventionen, ville gøre det enklere at kategorisere strafbare handlinger, der måtte have karakter af tortur. Desuden ville det blive lettere at få overblik over, hvor mange straffesager der måtte blive rejst vedr. tortur.

På den anden side anfører SLR (s.60 ff) imod en særskilt torturbestemmelse navnlig:

- 1) at det kan blive vanskeligt at fastlægge et entydigt torturbegreb i en sådan bestemmelse.
- 2) Selvom SLR opfatter Torturkonventionen som det centrale folkeretlige instrument, som påbyder deltagerstaterne at kriminalisere torturhandlinger, "vil det imidlertid være naturligt også at tage hensyn til de øvrige folkeretlige instrumenter, som Danmark har tiltrådt....." Skulle man tage hensyn til alle de elementer, der indgår i de forskellige definitioner i disse, ville det dog være vanskeligt at fastlægge et entydigt torturbegreb i en samlet bestemmelse.
- 3) Tortur kan have mange forskellige former og formål. Der er stor forskel på tilfældene, inden for meget vide rammer. En nærmere præcisering af torturhandlinger vil således være vanskelig. Desuden måtte en fælles strafferamme blive meget bred. Det ville være vanskeligt hermed at fastlægge grovheden af de enkelte forbrydelser og dermed lade strafferammen afspejle retsfølelsen
- 4) En egentlig straffebestemmelse om tortur ville desuden kræve en meget stor præcision og forudsigelighed, der ville gøre den vanskelig at indordne i straffelovens systematik og medføre en række afgrænsnings- og sammenstødsproblemer. En særskilt kvalificerende kriminaliseringsbestemmelse ville – da de enkelte torturhandlinger efter SLRs opfattelse allerede er dækket af en række eksisterende bestemmelser i straffeloven – have karakter af en særbestemmelse, der blot kvalificerer visse forbrydelser som tortur og dermed særligt strafværdige.
- 5) Det anføres (s. 63), at definitionen af tortur i konventionens art.1,stk.1 er kompliceret og indeholder en række begreber, hvis indhold ikke er nærmere fastlagt – hvilket til dels strider mod EMRKs krav om en høj grad af præcision i afgrænsningen af det strafbare område.
- 6) En egentlig strafbestemmelse om tortur ville få karakter af dobbeltkriminalisering og således stride mod lovtekniske hensyn.

De her anførte argumenter imod en særskilt bestemmelse, der kriminaliserer tortur, fører SLR til den konklusion, at der ikke bør indføres en selvstændig straffebestemmelse, der kriminaliserer tortur

SLR foreslår i stedet en strafudmålingsbestemmelse for torturhandlinger – en bestemmelse (en ny § 157a), der supplerer kriminaliseringen i de øvrige bestemmelser, der efter rådets opfattelse dækker alle handlinger, der kan tænkes omfattet af torturbegrebet.

DRF finder, at der er gode argumenter for begge synspunkter, men at grundene, der taler for en særskilt straffebestemmelse vejer tungest. Der tænkes herved på ønsket om en klar markering af torturforbuddet, hvor man kan slutte sig til at optage definitionen af tortur i Torturkonventionen, i denne strafbestemmelse. *Det er DRFs opfattelse*, at afgrænsningen og præcisionen af denne bestemmelse er lige så rimeligt klar som en række andre sproglige definitioner i straffeloven - og i det mindste klarere end definitionen af terror, som – bl.a. med Straffelovrådets tilslutning – er optaget i straffelovens § 114 ff.

DRF har bemærket, at den ("alternative") strafskærpsbestemmelse, som SLR ender med at foreslå, i realiteten baserer sig på Torturkonventionens definition af tortur.

En særskilt bestemmelse, der kriminaliserer tortur, må efterhånden få sit endelige indhold igennem en retspraksis, der kan tage afsæt i bl.a. praksis efter EMRK og ved den internationale krigsforbryderdomstol.

Når SLR anfører, at alle tænkelige torturhandlinger må anses for dækket af allerede eksisterende straffebestemmelser i straffeloven, forekommer dette ikke helt overbevisende.

Specielt området psykisk tortur synes ikke overbevisende dækket. SLR henviser til, at en række af disse forhold kan tænkes dækket ind af bestemmelserne om vold og trusler. En overvejelse om at udbygge bestemmelserne i §§ 244-46 med en særlig bestemmelse om psykisk tortur (der f.eks. kan omfatte trusler om eller udførelse af alvorlige fysiske krænkelse af andre) afvistes allerede af SLR i 1987 (se bet. s.30-31), der mener, at sådanne forhold allerede er dækket af § 244 eller – mere ubestemt – af "andre af de foran nævnte bestemmelser". Der henvises i denne forbindelse til overvejelser herom i forbindelse med tiltrædelsen af torturkonventionen i 1987, hvor Justitsministeriet og Rigsadvokaten var enige om, at der forelå en vis tvivl, men at man burde anmode Straffelovrådet om at overveje spørgsmålet. Rådet henviste i Betænkning 1099/1987 til gældende bestemmelser (om ulovlig tvang, frihedsberøvelse, trusler og visse færedeliktter).

SLR konkluderer med at foreslå, at der alene indføres en bestemmelse (som ny § 157 a), der indfører en generel regel om *strafskærpelse* inden for de enkelte handlingers gældende strafmaksima, dog med mulighed for strafforhøjelse i visse tilfælde efter strfl.s § 88 – der dog kræver ret strenge betingelser for at komme i anvendelse.

DRF finder, at der bør indføres en bestemmelse, som indebærer ikke blot en mulighed for strafskærpelse i form af en højere strafudmåling inden for de enkelte bestemmelsers område, men som giver mulighed for en egentlig *strafforhøjelse* for torturhandlinger ud over de strafferammer, der gælder for de enkelte deliktter, som indebærer den materielle kriminalisering efter SLRs forslag.

Særligt om forældelse: Det anføres (bet. s. 38), at efter straffelovens § 93a (indsat i 2005) indtræder forældelse ikke, når en lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt. Dette gælder for forbrydelser, der henhører under Den Internationale Straffedomstols jurisdiktion.

Derimod indeholder Torturkonventionen ikke bestemmelser om forældelse af strafansvaret for tortur. FN's Komité mod tortur ("CAT") har dog i forlængelse af den seneste ekamination af Danmark anbefalet en revision af forældelsesreglerne, således at torturhandlinger kan blive efterforsket, retsforfulgt og straffet, uanset hvornår handlingen er begået. Denne udtalelse (citeret s. 27) synes at indebære en kritik af de gældende danske regler (men kritikken er måske fremsat før indførelsen af strfl. § 93a i 2005).

Straffelovrådet henviser til, at den bestemmelse, rådet foreslår indført, i realiteten lægger sig op ad forældelsesfristen for de enkelte materielle straffebestemmelser vedkommende. Det vil således fortsat være strafferammene i de gældende bestemmelser, der er afgørende for forældelsesfristens længde. Man henviser videre til, at en evt. forældelse afbrydes blot ved at der rejses en sigtelse. Igen lægger man vægt på, at man bevarer enheden i allerede gældende ordninger og lovsystematik.

Det må hertil bemærkes, at der har været nogle få tilfælde, hvor retsforfølgning af udenlandske torturbøddler her i landet er stødt på forældelsesfrister, der reelt har gjort de på-

gældende straffri. I et særligt afsnit (s.80) redegøres der for en oplysning fra Statsadvokaturen for Særlige Internationale Straffesager for de – ganske vist få – sager, der har foreligget herom. Ud af 150 sager, hvor der siden 1. juni 2002 har kunnet være mistanke om alvorlig kriminalitet begået i udlandet af personer med ophold i Danmark, er de 132 afsluttet og heraf er 11 sager afsluttet pga forældelse. Det er ikke klart, om dette har skyldtes bevismæssige problemer. U.h.t. de særlige bevisproblemer, der knytter sig til sådanne sager, finder Straffelovrådet ikke, at der er .."tilstrækkeligt grundlag for at antage, at en forlængelse af forældelsesfristen i praksis vil få nævneværdig betydning i relation til sådanne sager". Der henses herved også til straffelovens § 93a som indført i 2005

Selv om det kan formodes, at der kun i ganske få undtagelsestilfælde fremover vil være tortursager, der må opgives pga forældelse, *anbefaler DRF, at der indføres en yderligere bestemmelse om ikke-forældelse af tortursager.*

Et område, der på baggrund af betænkningen stadig står som uafklaret, er, hvorvidt tortur begået af private organisationer, der med Danmarks indvilligelse forestår sikkerhed og retsforfølgning i lande, hvor Danmark yder en militær eller lign. indsats (i dag f.eks. Afghanistan, tidligere også Irak) kan forfølges med hjemmel i den foreslåede bestemmelse. Den omfatter personer, der udfører tortur med samtykke eller indvilligelse fra danske ansat i offentlig tjeneste eller hverv – hvoraf flertallet dog formentlig vil være ansat i forsvaret. Om f.eks. den stedfundne udlevering af afghanske fanger til amerikanske styrker med risiko for, at disse ville udøve tortur imod dem, vil være omfattet af den nye bestemmelse, forekommer uklart. Det samme gælder torturhandlinger udført i Afghanistan eller Irak af f.eks. private vagt- og sikkerhedsorganisationer (som de amerikanske firmaer i Bagdad), som Danmark måtte samarbejde med. Det er ikke mindst i sådanne ikke-statslige organisationer, der arbejder på kontrakt, at risikoen for tortur forekommer særligt nærliggende.

DRF anbefaler, at det udredes nærmere, i hvilket omfang danske offentligt ansatte mv. kan drages til ansvar i sådanne sager, og hvorvidt et samarbejde med sikkerhedsorganisationer hyret af - eller i et mindre gennemskueligt system etableret i en form for konspiration med - internationale styrker, som Danmark er en del af, kan konstituere strafbarhed. Straffelovrådets henvisning til de brede danske medvirkensregler forekommer i så henseende ikke overbevisende eller udtømmende.

På vegne af DRF

Bjørn Elmquist
Formand

Jørgen V. Jepsen
bestyrelsesmedlem

Justitsministeriet

Østergade 1, 1. sal
1100 København K
Mandag - fredag kl. 10-14

Tlf.: 33 15 30 70
Mail og hjemmeside:
post@retssikkerheds-fonden.dk
www.retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 5.02.2008
Navn: IS
Side 1 af 3

Vedr. Betænkning om en torturbestemmelse i straffeloven

Justitsministeriet har ved skrivelse af 14. januar 2008 (sagsnummer 2007-730-0595) anmodet om Retssikkerhedsfondens kommentarer til Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven.

I den anledning skal Retssikkerhedsfonden udtale følgende:

1. Straffelovrådet foreslår, at der i straffeloven indføres en straffeskærpelsesbestemmelse, for så vidt i lighed med de allerede eksisterende straffeskærpelsesbestemmelser i straffelovens § 81, således at det anses for at være en skærpende omstændighed, hvis en overtrædelse af de i forslaget nævnte delikter er begået ved tortur.

Om end tortur ikke efter rådets forslag som sådant optages i straffeloven som et selvstændigt delikt, repræsenterer forslaget naturligvis en forbedring i forhold til den gældende retstilstand, hvor tortur ikke er nævnt i straffeloven.

I betragtning af at tortur er en af de alvorligste forbrydelser og ubetinget forbudt i henhold til folkeretten, menneskerettighederne og den humanitære folkeret, bør der efter Retssikkerhedsfondens opfattelse, når lovgivning om emnet finder sted, ske en selvstændiggørelse af tortur som et delikt i straffeloven. Dette synes også at være sket i de fleste lande, som vi plejer at sammenligne os med.

Retssikkerhedsfonden kan således tilslutte sig de argumenter som i betænkningens afsnit 6.1.3.1 anføres til fordel for en egentlig straffebestemmelse om torturhandlinger. Man finder ikke at betænkelighederne herved opvejer fordelene.

Fondens bestyrelse:

Prof. ems. dr. jur. (formand):
Ole Espersen ●
Prof. Vagn Greve ●
Advokat, Christian Harlang ●
Landsdommer, Holger Kallehaug ●
Cand. mag., lic. jur. Preben Wilhjelm ●

Medlemmer af Forum for:

retssikkerhed:
Prof. Lennart Lyngø Andersen ●
Tidl. direktør for Folketinget:
Ole Stig Andersen ●
Prof. dr. jur., Flemming Balvig ●
Landsdommer:
Hans Henrik Brydensholt ●
Adjunkt, Jonas Christoffersen ●
Lektor på dt. Thomas Elholm ●
Advokat, Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør, H. J. Engbo ●
Prof. ems. dr. jur. (formand):
Ole Espersen ●
Seniorrådgiver, Jørgen Estrup ●
Prof. Vagn Greve ●
Prof. dr. jur., Jens Vedsted Hansen ●
Advokat, Christian Harlang ●
Prof. dr. phil., Hans Hertel ●
Biskop, Kjeld Holm ●
Prof. dr. med., Niels Høiby ●
Advokat, Thorkild Høyer ●
Dr. med., Torben Isahøj ●
Prof. Claus Haagen Jensen ●
Landsdommer, Holger Kallehaug ●
Tidl. højesteretsdommer, Hans Kardel ●
Prof. Ole Kirrup ●
Tidl. byretspræsident, Claus Larsen ●
Advokat, Helge Lokdam ●
Prof. dr. phil., Anker Brink Lund ●
Prof. Brian Patrick McGuire ●
Prof. dr. jur., Peter Pagh ●
Cand. jur., Ulrich Horst Petersen ●
Tidl. højesteretspræsident,
Niels Pontoppidan ●
Seniorrådgiver, cand. jur.,
Lars Adam Rehof ●
Overlæge, Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand. jur.,
Theresa Rytter ●
Statsautoriseret revisor,
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Prof. Eva Smith ●
Advokat, Sune Skadegaard Thorsen ●
Advokat, Tyge Trier ●
Prof. Per Ole Trifakmann ●
Cand. mag., lic. jur. Preben Wilhjelm ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarrehparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m. v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder.

Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.

Det er naturligvis korrekt, at de handlinger der udgør eller kan udgøre tortur, i al fald langt overvejende allerede er strafbare efter eksisterende bestemmelser i straffeloven. På trods heraf bør torturhandlingens helt specielle karakter understreges ved en selvstændig bestemmelse. Det må også være overvejelser af denne karakter, der har medført, at indførelsen i den danske straffelov af straf for menneskehandel og omskæring er gjort til selvstændige delikter, idet de handlinger, der udgør disse overgreb, er strafbare i forvejen. Man har direkte ønsket en "signalvirkning".

En torturbøddel bør straffes for tortur. I denne forbindelse kan henvises til en afgørelse truffet af The International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR) i 2006, hvor man fra domstolens side afslog at udlevere en mistænkt/tiltalt person til Norge med den begrundelse at Norge ikke på det tidspunkt havde en speciel lov rettet mod folkedrab. Sagen mod Michel Bagaragaza kan findes her:

<http://69.94.11.53/ENGLISH/cases/Bagaragaza/decisions/190506.htm>

Retssikkerhedsfonden er dog enig med Straffelovrådet i, at der i alt fald efter tidligere opfattelse, næppe er en folkeretlig forpligtelse til en selvstændig kriminalisering. Det har da også været opfattelsen siden Danmark indgik folkeretlige forpligtelser til at modvirke og straffe tortur, men det kan vel næppe afvises at den internationale regulering og praksis efterhånden nærmer sig en situation hvor tortur anses for at burde straffes selvstændigt, f.eks. således som det er sket i Norge.

2. Efter FN's torturkonvention artikel 1, foreligger der tortur når visse former for handlinger er baseret på "nogen form for forskelsbehandling". I Rådets forslag er forskelsbehandlingen defineret til alene at være forskelsbehandling på grund af offerets politiske overbevisning, køn, race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering. En sådan præcision medfører naturligvis fordele, men spørgsmålet kan rejses om bestemmelsen i konventionen til fulde opfyldes. Hvis torturen påføres en person på grund af dennes nationalitet, som ikke behøver at være ensbetydende med den nationale oprindelse, er dette vel næppe dækket af det foreslåede lovudkast. Det henstilles at bestemmelsen affattes således at der skal foreligge forskelsbehandling, herunder baseret på den pågældendes politiske overbevisning mv. der henvises i denne forbindelse til betænkningens side 58 hvoraf det fremgår at den kommende lovgivnings bestemmelser skal medføre straf for handlinger der i konventionens forstand har karakter af tortur. Det må antages at

Østergade 1, 1. sal
1100 København K
Mandag - fredag kl. 10-14

Tlf.: 33 15 30 70
Mail og hjemmeside:
post@retssikkerheds-fonden.dk
www.retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 5.02.2008
Navn: IS
Side 2 af 3

Fondens bestyrelse:

Prof. em. dr.jur. (formand),
Ole Espersen ●
Prof. Vagn Greve ●
Advokat, Christian Harlang ●
Landsdommer, Holger Kallehauga ●
Cand.mag., llc.jur. Preben Wilhjelmsen ●

Medlemmer af Forum for

retssikkerhed:
Prof. Lemart Lyng Andersen ●
Tidl. direktør for Folketinget,
Ole Stig Andersen ●
Prof. dr.jur., Flemming Balvig ●
Landsdommer,
Hans Henrik Brydensholt ●
Adjunkt, Jonas Christoffersen ●
Lektor på d. Thomas Elholm ●
Advokat, Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør, H. J. Engbo ●
Prof. em. dr.jur. (formand),
Ole Espersen ●
Seniorrådgiver, Jørgen Estrup ●
Prof., Vagn Greve ●
Prof. dr.jur., Jens Vedsted Hansen ●
Advokat, Christian Harlang ●
Prof. dr.phil., Hans Hertel ●
Biskop, Kjeld Holm ●
Prof. dr.med., Niels Højby ●
Advokat, Thorkild Høyer ●
Dr.med., Torben Ishøj ●
Prof., Claus Haagen Jensen ●
Landsdommer, Holger Kallehauga ●
Tidl. højesteretsdommer, Hans Kardsøe ●
Prof., Ole Krarup ●
Tidl. byretspræsident, Claus Larsen ●
Advokat, Heide Lokdam ●
Prof. dr.phil., Anker Brink Lund ●
Prof., Brian Patrick McGuire ●
Prof. dr.jur., Peter Pagh ●
Cand.jur., Ulrich Horst Petersen ●
Tidl. højesteretspræsident,
Niels Pontoppidan ●
Seniorkonsulent, cand.jur.,
Lars Adam Rehof ●
Overlæge, Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand.jur.,
Therese Rytter ●
Statsautoriseret revisor,
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Prof., Eva Smith ●
Advokat, Sune Skadegaard Thorsen ●
Advokat, Tyge Trier ●
Prof., Per Ole Triskmann ●
Cand.mag., llc.jur. Preben Wilhjelmsen ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarrehparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retsstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m.v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder.

Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.

opfyldelsesbestemmelsen derfor som et minimum skal omfatte hvad der fastsættes i konventionen.

3. Det er ikke ganske klart om den foreslåede bestemmelse også omfatter private firmaer, eller halvprivate firmaer, der har fået tildelt myndighedsopgaver, f.eks. i form af vagtjeneste e.l.

I betragtning af at en sådan praksis tilsyneladende bliver mere og mere almindelig bør det klart fremgå, at sådanne privatejede korps også er dækket. Medvirkensbestemmelsen i straffeloven vil næppe, eller formentlig sjældent, være anvendelig i disse tilfælde.

Det bemærkes at medlem af Forum for retssikkerhed, Professor lic.jur. Vagn Greve, der som medlem af Straffelovrådet har deltaget i dettes udarbejdelse af betænkningen, har afstået fra at deltage i Retssikkerhedsfondens behandling af denne sag.

Med venlig hilsen

Retssikkerhedsfonden / Ole Espersen

Østergade 1, 1. sal
1100 København K
Mandag - fredag kl. 10-14

Tlf.: 33 15 30 70
Mail og hjemmeside:
post@retssikkerheds-fonden.dk
www.retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 5.02.2008
Navn: IS
Side 3 af 3

Fondens bestyrelse:

Prof. em. dr.jur. (formand),
Ole Espersen ●
Prof. Vagn Greve ●
Advokat, Christian Harlang ●
Landsdommer, Holger Kallehauga ●
Cand.mag., lic.jur. Preben Wilhjelmsen ●

*Medlemmer af Forum for
retssikkerhed:*

Prof. Lennart Lyngk Andersen ●
Tidl. direktør for Folketinget,
Ole Stig Andersen ●
Prof. dr.jur., Flemming Balvig ●
Landsdommer,
Hans Henrik Brydensbo ●
Adjunkt, Jonas Christoffersen ●
Lektor ph.d. Thomas Elholm ●
Advokat, Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør, H. J. Engbo ●
Prof. em. dr.jur. (formand),
Ole Espersen ●
Seniorrådgiver, Jørgen Estrup ●
Prof., Vagn Greve ●
Prof. dr.jur., Jens Vedsted Hansen ●
Advokat, Christian Harlang ●
Prof. dr.phil., Hans Hertel ●
Biskop, Kjeld Holm ●
Prof. dr.med., Niels Højby ●
Advokat, Thorkild Høyer ●
Dr.med., Torben Ishøj ●
Prof., Claus Haagen Jensen ●
Landsdommer, Holger Kallehauga ●
Tidl. højesteretsdommer, Hans Kardel ●
Prof., Ole Krarup ●
Tidl. byretspræsident, Claus Larsen ●
Advokat, Helle Lokdam ●
Prof. dr.phil., Anker Brink Lund ●
Prof., Brian Patrick McGuire ●
Prof. dr.jur., Peter Pagh ●
Cand.jur., Ulrich Horst Petersen ●
Tidl. højesteretspræsident,
Niels Pontoppidan ●
Seniorkonsulent, cand.jur.,
Lars Adam Rehof ●
Overlæge, Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand.jur.,
Therese Rytter ●
Statsautoriseret revisor,
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Prof., Eva Smith ●
Advokat, Sune Skadegaard Thorsen ●
Advokat, Tyge Trier ●
Prof., Per Ole Tråskmann ●
Cand.mag., lic.jur. Preben Wilhjelmsen ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarrehparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retsstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m.v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder.

Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.

Lisa Holm Petersen

Fra: Retssikkerhedsfonden [post@retssikkerheds-fonden.dk]

Sendt: 11. februar 2008 14:50

Til: Justitsministeriet

Emne: Supplerende vedr. høringsvar vedr. Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008

Til Justitsministeriet.

Under henvisning til vort høringsvar i forbindelse med indførelse af en torturbestemmelse i straffeloven, fremsendt per email fredag den 8. februar 2008, skal vi meddele at der til vort punkt 2 bør tilføjes, at

- 1) også handicap (jf. nu også FN's Handicapkonvention af 13/12 2006 art. 15 om tortur) bør nævnes under opregningen af grundene til forskelsbehandling og
- 2) at det i øvrigt ikke bør regnes som en udtømmende opregning, men alene en eksemplifikation.

Med venlig hilsen

Ida Søholm
Fuldmægtig

Retssikkerhedsfonden
Østergade 1, 1. sal
1100 København K
Telefon: + 45 3315 3070
www.retssikkerheds-fonden.dk

JUSTITS MINISTERIET
Direktoratet for Kriminalforsorgen
Juridisk Kontor

Jmt. modt.

- 8 FEB. 2008

→ 1440

Justitsministeriet
Att.: Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

København, den 7. februar 2008

Journalnr.: 08-102-228
(Bedes anført ved henvendelse)
Reference
Direkte telefon

7ER

Straffelovrådet har i januar 2008 afgivet betænkning nr. 1494/2008 vedrørende spørgsmålet om indsættelse af en selvstændig bestemmelse om tortur i straffeloven.

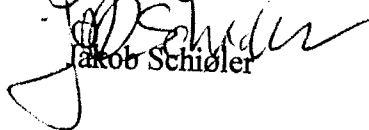
Justitsministeriet har anmodet bl.a. Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse vedrørende betænkningen.

Det fremgår af betænkningen, at Straffelovrådet går ind for en model, hvorefter det ved udmålingen af straf skal anses for en skærpende omstændighed, såfremt en straffelovsovertrædelse har haft karakter af tortur.

Direktoratet har noteret sig, at politiets magtanvendelse er omtalt i betænkningen, og at det i den forbindelse er anført, at en handling eller undladelse, ("der er begået i offentlig tjeneste.."), men som er retmæssig, ikke vil være omfattet af den foreslåede bestemmelse. Direktoratet skal i den forbindelse for god ordens skyld bemærke, at inden for Kriminalforsorgens område må tilsvarende gøre sig gældende for blandt andet indgrebene nævnt i Straffuldbydelseslovens kapitel 10.

Med hensyn til eventuelle belægsmæssige konsekvenser af den foreslåede bestemmelse bemærkes, at det er direktoratets opfattelse, at det må dreje sig om et meget lille antal domfældte, der i givet fald vil blive omfattet af bestemmelsen. Det er derfor direktoratets vurdering, at der er tilstrækkeligt med fleksibilitet indbygget i institutionssystemet til at kunne håndtere en eventuel mindre stigning i strafmassen som følge af den foreslåede bestemmelse.

Med venlig hilsen

Jakob Schiøler

Justitsministeriet
Lovafdelingen

18

2007 NR. 730-0595

Advokatrådet

ADVOKAT

SAMFUNDET

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

DATO: 12. februar 2008
J.NR.: 04-014202-08-0098
REF.: mbl

Høring over Straffelovrådets betænkning 1494/2008 om en torturbestemmelse i straffeloven

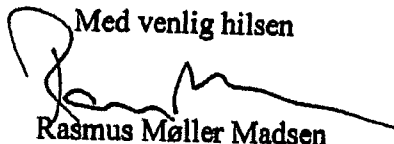
Ved e-mail af 15. januar 2008 har Justitsministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte betænkning (j.nr. 2007-730-0595).

Betænkningen har været forelagt Advokatrådets Strafferetsudvalg og giver Advokatrådet anledning til følgende bemærkninger:

Advokatrådet kan tilslutte sig Straffelovrådets overvejelser og anbefalinger, herunder forslaget til en særlig strafskærpselsesbestemmelse om tortur.

I forhold til spørgsmålet om forældelse fremgår det af betænkningen, at der som alt-overvejende hovedregel vil være tale om en forældelsesfrist på minimum 10 år for torturhandlinger. Advokatrådet bemærker i den forbindelse, at strafansvaret for tortur i form af frihedsberøvelse som udgangspunkt forældes efter 5 år, jf. straffelovens § 93, stk. 1, nr. 2, jf. 261, stk. 1.

Med venlig hilsen

Rasmus Møller Madsen